

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské výchovy

Patricie Plášilová

**Animátorský kurz ve Staré Vsi nad Ondřejnicí a jeho přínos pro
křesťanskou mládež**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Dr. Rudolf Smahel, Th.D.

Obor: Sociální pedagogika

OLOMOUC 2014

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tato práce vznikla v rámci projektu Sociální determinanty zdraví u sociálně a zdravotně

znevýhodněných a jiných skupin populace (CZ.1.07/2.3.00/20.0063).

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně za přispění literatury uvedené v přehledu bibliografie a dalších zdrojů včetně internetu.

V Olomouci dne 10. 6. 2014

.....

podpis

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat doc. Dr. Rudolfovi Smahelovi, Th.D., za vedení mé bakalářské práce, za jeho přínosné podněty a trpělivost.

Děkuji také prof. doc. Ing. Mgr. Peteru Tavelovi, Ph.D. za jeho obětavý přístup, pomoc a cenné podněty.

Mé srdečné poděkování patří také Ing. Bc. Evě Dubovské, Mgr. Vítovi Zatloukalovi, Mgr. Kamilu Strakovi a pracovníkům DSM.

Děkuji všem, kteří mě v této práci podporovali. Pán Bůh zaplať.

OBSAH

Úvod	8
1 Diecézní středisko mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí	9
1.1 <i>Charakteristika DCM</i>	10
1.2 <i>Poslání</i>	14
1.3 <i>Náplň DSM</i>	14
1.4 <i>Současnost</i>	15
1.4.1 <i>Anima Iuventutis, o.s.</i>	16
2 Animátorský kurz a jeho přínos	18
2.1 <i>Definice pojmu animátor</i>	18
2.1.1 <i>Charakteristika animátora podle R. Boccarda</i>	20
2.1.1.1 <i>Animátor jako člověk své doby</i>	21
2.1.1.2 <i>Potkal Ježíše a přijal ho jako Pána do svého života</i>	21
2.1.1.3 <i>Je povolán církví ke službě</i>	22
2.1.1.4 <i>Vykladač života</i>	22
2.1.1.5 <i>Člověk jako pomocník tvorby syntézy</i>	22
2.1.1.6 <i>Pomocník snažící se vystihnout smysl a podstatu</i>	23
2.2 <i>Poslání</i>	23
2.3 <i>Přínos kurzu, jeho příprava</i>	23
2.4 <i>Popis realizace animátorského kurzu</i>	24
3 Období adolescence	26
3.1 <i>Identita</i>	28
3.2 <i>Duchovní život</i>	29
3.3 <i>Socializace</i>	31

3.4	<i>Pohled Jana Pavla II. na mladého člověka a jeho přínos v pastorační mládeži</i>	32
3.5	<i>Motivace</i>	33
4	Popis, průběh a interpretace výsledků výzkumu	36
4.1	<i>Cíl výzkumu</i>	36
4.2	<i>Metoda</i>	36
4.2.1	Základní pojmy Q metodologie dle W. Rogersové a P. Dysona a dle E. Dubovské:	38
4.2.1.1	Q vzorek (Q set)	38
4.2.1.2	Q distribuce (Q grid)	39
4.2.1.3	P vzorek (P set)	39
4.2.1.4	Q třídění (Q sort)	39
4.3	<i>Zpracování dat v Q metodologii</i>	40
4.4	<i>Průběh výzkumu a výsledky měření</i>	41
4.4.1	Tvorba Q vzoru	41
4.4.2	Výběr P vzoru	42
4.4.3	Administrace Q třídění	43
4.4.4	Komentář k administraci Q třídění	44
4.4.5	Vyhodnocení	44
4.4.6	Závěry výzkumu	45
4.4.6.1	Hledající pomoc	45
4.4.6.2	Hledající rádce	45
4.4.6.3	Hledající Boha	46
4.4.6.4	Hledající zázemí	46
4.4.7	Diskuse	47
	Závěr	48
	Seznam použité literatury	49
	Seznam použitých zkratk	53

Seznam příloh 54

Přílohy 8

ÚVOD

Mladý člověk touží poznat místo, kde se cítí „jako doma“, místo, kde nachází odpočinek, pochopení a povzbuzení, které mnohdy postrádá ve svém okolí. Tímto domovem se častokrát stávají Diecézní centra života mládeže. Člověk, který zde aspoň na chvíli zavítá, odchází osloven krásou domu, prostředím i životem uvnitř tohoto domu. Domy však neslouží jen k letnému navštívení. Nabízejí škálu aktivit od jednodenních až po týdenní. Důležitou součástí je také výchovná a formační činnost uskutečňovaná v rámci animátorského kurzu, na který je zaměřena tato bakalářská práce. Práce nese název Animátorský kurz ve Staré Vsi nad Ondřejnicí a jeho přínos pro křesťanskou mládež. Cílem práce je zjistit motivaci animátorů, kteří vstupují do animátorského kurzu realizovaného v rámci DSM ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. K tomu bylo použito Q metodologie, která se v souvislosti s výzkumnou otázkou jeví jako velmi vhodná, neboť zjišťuje názory samotných respondentů, animátorů.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část je tvořena prvními třemi kapitolami. V první kapitole nastíníme a charakterizujeme Diecézní středisko ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, ve druhé kapitole se budeme zabývat animátorským kurzem a ve třetí kapitole popíšeme a charakterizujeme období adolescence, které odpovídá době vstupu do animátorského kurzu. Praktické části je věnována čtvrtá kapitola, kde je uveden popis zvolené Q metodologie a výsledky výzkumu.

1 DIECÉZNÍ STŘEDISKO MLÁDEŽE VE STARÉ VSI NAD ONDŘEJNICÍ

Vznik Diecézního střediska mládeže neodmyslitelně souvisí se vznikem ostravsko-opavské diecéze, vyčleněné z arcidiecéze olomoucké. Novou diecézi ustanovil papež Jan Pavel II. dne 30. 5. 1996 papežskou bulou „*Ad Christefidelium spirituali*.“¹ Pastorece mládeže se děje na území celého Moravskoslezského kraje, zahrnující i okres Jeseník, který dle státního uspořádání řadíme do kraje Olomouckého. Ostravsko-opavskou diecézi tvoří jedenáct děkanátů. Jedná se o děkanát Jeseník, Bruntál, Krnov, Opavu, Hlučín, Bílovec, Ostravu, Karvinou, Frýdek, Místek a děkanát Nový Jičín.²

Původní název DSM byl Středisko pro mládež Biskupství ostravsko-opavského. V roce 2006 byl název změněn na Diecézní středisko pro mládež. Název jej měl odlišovat od ostatních Diecézních center života mládeže jako osobitý projekt primárně zaměřený na víkendové a prázdninové programy, fungující na podobných principech jako jiná Arcidiecézní centra života mládeže či Diecézní centra života mládeže. V současné době je oficiální název Diecézní středisko mládeže.³ Se vznikem nové diecéze postupně vzniká i nové DCM, sídlící od 1. září 1997 v Opavě. Ředitelem se stal P. Mgr. Vít Zatloukal. O rok později, v září roku 1998, oficiálně funguje kancelář DCM na biskupství v Ostravě. Postupně se hledalo vhodné místo pro založení Diecézního střediska pro mládež. Prostor se naskytl na faře ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, kde od července roku 1998 bydlí P. Mgr. Vít Zatloukal a za pomoci mladých lidí opravuje faru. Až o rok později, v září 1999, zde působí tým pastoračních pracovníků.⁴ Utváření vlastní pastorece mládeže v ostravsko-opavské diecézi získalo svou podobu v založení Střediska pro mládež, které sloužilo jako nabídka formačních kurzů. Finanční podporu aktivit na DSM a DCM mělo zajišťovat nově vzniklé občanské sdružení Anima Iuventutis. Počátky činnosti jsou úzce spjaty s olomouckými zkušenostmi v pastorační mládeže. Jednotlivé aktivity postupně získávaly svou konkrétní podobu odpovídající místním

¹ *Diecéze ostravsko-opavská* [online]. [cit. 2014-02-12]. Diecéze. Dostupný na Word Wide Web: <http://www.doo.cz/dieceze.html>

² Tamtéž.

³ ZATLOUKAL, V. 11. března 2014. E-mailová komunikace.

⁴ Srov. VJACLOVSKÁ, L. *Pastorece mládeže skrze DCM v ostravsko-opavské diecézi*, s. 26.

potřebám. Od počátku byla cílem pastoračních aktivit formace mladých lidí uskutečňovaná pomocí víkendových a prázdninových činností. Jedná se o kurz animátorů, kurz pro ministranty, dále jarní prázdniny pro děvčata či škola partnerství. Tým také vyjížděl do děkanátů a na různé cesty po diecézi. Život v týmu stojí na živém společenství, které vydává svědectví o Kristu.⁵ Podpora společenství probíhala díky tzv. komunitního dne, který byl vyčleněn pro život v tomto společenství. Tým se také setkával každý den při ranní modlitbě, polední modlitbě Anděl Páně a večerní modlitbě.

Kurz animátorů byl zpočátku realizován v rámci obou diecézí. Tento kurz pořádalo olomoucké ADCM. Jednotlivé víkendy pak probíhaly v ADCŽM v Rajnochovicích. Změna však nastala ve školním roce 1997/1998, kdy se z řad přihlášených účastníků vyčlenila skupina animátorů z ostravsko-opavské diecéze. Od roku 1998 se pomalu začíná vytvářet předloha pro pastorační mládeže na diecézní úrovni.⁶

První mladí na DSM jezdili zejména na víkendové a prázdninové pobyty. Jejich počet se však zvětšovaly a bylo nutno vyřešit ubytovací kapacitu. V roce 2002 byl pořízen lůžkový vagon v prostranství fary.⁷

1.1 Charakteristika DCM

Dnešní DCŽM mají společného ducha a jsou otevřená mládeži. Přitom každé DCŽM je originálem se svými charakteristickými znaky, které utváří zejména prostředí a místo, ve

⁵ V *Christifideles laici*, čl. 30. Jan Pavel II. uvádí základní kritéria církevnosti pro laická sdružení. Jedná se o primát povolání každého křesťana ke svatosti, odpovědnosti za vyznávání katolické víry, svědectví hluboce přesvědčeného společenství, souhlas a účast na apoštolském cíli církve, závazek k angažované přítomnosti v lidské společnosti. Dále papež dodává, že tyto kritéria mohou být ověřena na plodech jako je obnovená radost z modlitby, kontemplace, touha po liturgickém a svátostném životě, ochota ke spolupráci na církevních programech a iniciativách nejen na místní, ale i na národní a mezinárodní úrovni, angažovanost v katechezi a pedagogická schopnost vychovávání křesťanů, motivace ke křesťanské přítomnosti v různých místech společenského života, duch chudoby podle vzoru evangelia z velkodušné lásky ke všem, konverze a návrat ke křesťanskému životu u pokřtěných vzdálených od společenství.

⁶ Srov. VJACLOVSKÁ, L. *Pastorace mládeže skrze DCM v ostravsko-opavské diecézi*, s. 27.

⁷ Srov. BALÍK, J. *Diecézní centra života mládeže: vznik, spiritualita, výhledy*, s. 168.

kteří se dané DCM nachází, dále je také určováno polohou diecéze a bezpochyby i prvními týmačky.

Diecézní centra života mládeže jsou vlastnictvím biskupství a jsou jím finančně podporovány. DCŽM může vyvíjet činnost k samofinancování, nesmí se však narušit poslání centra. Jde o místo nalézání stálého přijetí a společenství. Mládež v něm má nalézat domov, který pomáhá k obnově duchovních i fyzických sil po vzoru nazaretské rodiny. Proto se klade požadavek o stálou otevřenost těchto domů nově přichozím. „Rodinu“ má vytvářet stálý tým ve spolupráci alespoň s jedním knězem. Jedná se o místo, které přibližuje Krista dnešnímu člověku. Snahou je vytváření nenásilné formace a poukazování na krásu života s Bohem. V moci biskupa je jmenování a odvolávání zodpovědného člověka za DCŽM. Funkce DCM a DCŽM se prolíná. Není možné nahradit oba pojmy jedním. DCM a DCŽM mají stejný duchovní základ. Rozdíl je v tom, že lidé žijící na DCŽM tvoří intenzivnější společenství. Je však dobré, aby pracovníci DCM uměli společenství tvořit.

P. Jan Balík píše, že v budoucnosti bude potřeba navracení se ke zdroji, k původní myšlence, inspiraci a poctivosti života, především proto, aby se tyto domy za několik let neproměnily v jiná zařízení.⁸ I když tato slova vyjádřil před dvanácti lety, platí stále. Je třeba se znovu rozhodovat a vracet k základům, na kterých celá činnost stojí, neboť právě z nich vzešlo dílo, které stále pokračuje. Je potřeba stát na pevných základech, které byly postaveny.

Život v DCŽM se opírá o evangelium. Základem je víra v pravdivost Ježíšova slova. Snahou DCŽM je uskutečňovat slovo Boží v životech mladých lidí, neboť ono je tím, které nás učí. „*Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali, jako já jsem miloval vás, i vy se milujte navzájem.*“⁹ Láska, kterou dává Kristus svému lidu, skrze niž poukazuje na lásku Nejsvětější Trojice. Chce, aby Jeho lid zakusil tuto Boží lásku a miloval v plnosti Trojice. Láska bez hranic. Láska, která bere i dává. Je potřeba mít lásku, kterou má Ježíš. Tuto lásku odkryl na kříži. Úkolem lidstva je snaha o lásku, která dokáže ztratit svůj život za druhého. V každodenním životě jsme povoláni k uskutečňování obětavé lásky vůči svým bližním, když

⁸ Srov. Tamtéž.

⁹ Jan 13,34.

jim nasloucháme, usmějeme se na ně nebo dokážeme povzbudit. Dalším opěrným bodem evangelia je část z Matoušova evangelia.¹⁰ Balík toto tvrzení uvádí do kontextu žitého společenství¹¹ v DCŽM a dodává, že „*láska předpokládá naučit se určité nezištnosti. Vystoupit z logiky zisku a stát se tím, kdo se daruje ve službě druhému zadarmo. Láska přivádí k prožívání přátelství, které je nádherným skvostem lidského života.(...) tato láska přibližuje Krista světu.*“¹² Ježíš je ten, který onomu místu dodává atmosféru domova. K pohostinnosti a k přijetí druhého člověka jsme vybízeni v listě Římanům, kdy máme být otevření jeden pro druhého a přijímat jej stejně jako přijímá Kristus.¹³ Papež Jan Pavel II. ve své encyklice *Redemptor hominis* uvádí, že je potřeba budovat spiritualitu společenství, dříve než se začnou realizovat konkrétní kroky. Spiritualitu společenství pak chápe jako obrácení srdce k tajemství Trojice, která přebývá v člověku. Jas Trojice máme zachytit ve tvářích lidí žijících kolem nás. Tato spiritualita znamená také „*schopnost vnímat v rámci hluboké jednoty tajemného těla církve každého bratra ve víře, (...) abychom dokázali sdílet jeho radosti i utrpení, vytušit jeho přání, postarat se o jeho potřeby, nabídnout mu opravdové a hluboké přátelství.*“¹⁴ Dále papež píše, že se jedná o „*schopnost vidět v druhém především pozitivní, abychom ho mohli přijmout a ocenit jako Boží dar.*“ (...) Jedná se o „*vytváření prostoru pro bratra tím, že poneseme břemena jeden druhého.*“¹⁵ Papež hovoří o tom, že prostor společenství je potřeba vytvářet a rozšiřovat každý den.

Život v DCŽM se vyznačuje společenstvím majetku podle příslibu „*nejprve hledejte Boží království a spravedlnost a všechno ostatní vám bude přidáno.*“¹⁶ Láska vyžadující malé i velké oběti v podobě pozornosti, zapojení se do práce, úklidu, naslouchání, snášení

¹⁰ Srov. Matouš 18,20.

¹¹ Východiskem pro život a tvorbu společenství se stalo také učení Jana Pavla II. V encyklice *Redemptor hominis*, čl. 12, čteme: „*Sjednocení v tomto poslání, o němž rozhoduje především sám Kristus, mají všichni křesťané hledat to, co už je spojuje, ještě dříve než se uskuteční jejich společenství. (...) díky této jednotě se můžeme společně přiblížit k velkolepému bohatství lidského ducha.*“ V apoštolském listu *Novo millennio ineunte*, čl. 42 píše, že „*společenství je plodem a projevem té lásky, která prýští ze srdce věčného Otce. (...) pokud chceme být věrni Božímu plánu a odpovědět na hluboké touhy světa, musíme učinit církev domovem a školou společenství.*“

¹² BALÍK, J. *Cesta k domovu: svědectví o diecézních centrech života mládeže*, s. 119.

¹³ Srov. List Římanům 15,7.

¹⁴ JAN PAVEL II. *Redemptor hominis*, čl. 43.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Matouš 6,33.

nesympatických lidí, dodržování daného řádu či skromnost v jídle bez vybírání. Toto mohou být oběti, skrze které se mladý člověk naučí důležitým ctnostem pro život. „*Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, nes každého dne svůj kříž a následuj mne.*“¹⁷ Především kněží a týmáci musí být inspirováni touto větou. Oni mají být těmi, kdo vytváří rodinné společenství a otevírají se dalším příchozím. Proto je důležité žít společenstvím lásky. Byli jsme povoláni ke svobodě, tuto svobodu ale nesmíme využívat k tomu, abychom upřednostňovali sami sebe.¹⁸ Mladým lidem je potřebné ukázat život ve svobodě a vést je k tomuto životu, kdy člověk není nucen, ale zván. Důležité je mít otevřené dveře i pro jedince, kteří život domu narušují a je potřebné je s láskou napomenout či poslat domů. Přesto tito jedinci musí vědět, že zde mají své místo, nejsou vyloučeni a mají možnost se znovu kdykoliv vrátit.

Další důležitou součástí je zkušenost společné modlitby před jídlem i po něm, ranní či večerní modlitba. Večerní modlitba nabízí možnost ponoření se do Boží přítomnosti, naslouchání a přednášení svých díky a proseb vlastními slovy. Pro mnohé se jedná o čas, o první setkání, podnět k hlubší modlitbě o samotě ať už doma, v rodině či ve farnosti. Vrcholem společné modlitby je slavení eucharistie. Vyhledávaná je také svátost smíření.

Ten, kdo zakusil život v místním společenství, mnohdy těžko odchází zpět domů, do školy. Ví, co pro něj toto místo znamená. Rád se zde vrací. Bůh však dává příslib, že bude se svým lidem každý den až do konce světa.¹⁹ S vědomím tohoto příslibu je snazší nést Jeho lásku do rodin, škol, do každodenních starostí. V síle toho, co se zde člověk naučil, je možné vytvářet domov s Ježíšem ve všech místech. Posledním bodem je příklad následování Panny Marie, jejího „fiat“ pro Boží plán. Mladým lidem může být blízká obzvláště proto, že ve chvíli jejího souhlasu s Božím plánem byla velmi mladá. Ten, kdo se ji rozhodne následovat v odevzdání svého života Bohu, může Krista přinášet světu a stává se více podobným Marii.

¹⁷ Lukáš 9,23.

¹⁸ Srov. Galat'anům 5,13.

¹⁹ Srov. Matouš 28,20.

1.2 Poslání

Posláním DSM je pomoc mladým lidem, skrze víkendové a prázdninové aktivity, tematické kurzy, na cestě k občanské i křesťanské zralosti. Jde o místo přijetí mladých lidí společně s jinými mladými lidmi, kteří pod vedením kněze tvoří tým.²⁰ Základem je život ve společenství postavený na Kristu a Božím slově.

1.3 Náplň DSM

Práce s mládeží stojí na křesťanských principech. Obecně můžeme náplň DSM rozdělit na dvě roviny. První rovina zahrnuje přípravy a realizaci mimofarnostních, nadfarnostních aktivit a případnou pomoc s jejich realizací. Konkrétně tedy zde můžeme zahrnout činnosti zajišťované ústředím. Jedná se o kurz animátorů, školu partnerství. Mezi víkendové nabídky patří víkend pro cetileté, tvořivý víkend, taneční, herní, filmový a hudební víkend. Čtyřikrát do roka se uskutečňuje noční bdění vztahující se k danému liturgickému období. Dvě z nich se konají na DSM, další dvě v jednotlivých děkanátech diecéze. DSM také nabízí víkendy pro setkání skupin, či společenství, jako např. scholy nebo biřmovanců. Důležitou činností je také setkávání a práce s dobrovolníky.

Druhá rovina zajišťuje činnost v rámci svých poboček. Jedná se o aktivity konané pro účastníky v rámci působnosti dané pobočky. Lze zde zahrnout spolupráci s kněžími jako svědectví křesťanského života v naplnění úkolu vytečeného II. Vatikánským koncilem o novém místě laiků v církvi. Papež Jan Pavel II. hovoří o tom, že nejlepšími nositeli evangelia mladým lidem jsou právě sami mladí. Papež Pavel VI. ve své apoštolské exhortaci *Evangelii nuntiandi* hovoří o potřebě vzbuzení touhy, dále pak o potřebě horlivého a inteligentního seznamování mladých lidí s evangelijním ideálem, který jim ukáže směr v životě. Papež klade důraz na zvlášť důležitou potřebu apoštolského působení mladých mezi mladými. K tomu je

²⁰ ZATLOUKAL, V. 11. března 2014. E-mailová komunikace.

potřeba dobré výchovy ve víře a v modlitbě.²¹ Právě v mládeži církev vidí naději a cestu pro budoucnost. Nemůžeme mladé lidi chápat pouze jako předmět pastorační činnosti církve. Musí být povzbuzováni k aktivitě. Církev má co sdělit mladým a oni církvi. Vzájemná komunikace musí být odvážná, upřímná a jasná.²²

1.4 Současnost

V současné době je ředitel DCM P. Mgr. Kamil Strak, který funkci ředitele zastává od 1. 9. 2005 po P. Mgr. Vítu Zatloukalovi. Kněžskou službu na DSM vykonává spolu s P. Mgr. Kamilem Strakem také kaplan P. Mgr. Michal Jadavan, který byl na DSM ustanoven dekretem od 25. 6. 2011.²³ Tým DSM tvoří vždy čtyři mladí lidé, dvě děvčata a dva chlapci. Tento model vychází z letité zkušenosti.²⁴ Součástí týmu jsou také dva kněží, místní farář a kaplan.

DCM je pověřeno biskupem Mons. Františkem Václavem Lobkowiczem, OPraem. pastorační mládeže na území ostravsko-opavské diecéze. Mons. Jiří Paďour píše v dopise ze dne 3. října 1997, jenž je určený těm, kteří pracují s mládeží v pražské arcidiecézi následující slova: „*Diecézní centrum pro mládež není nějakou další mládežnickou aktivitou, ale je v diecézi konkrétní rukou biskupa pro pastorační mládeže. Toto centrum tedy jedná jménem diecézního biskupa a mezi jeho úkoly patří např. přispívat k diecézní spolupráci všech, kdo s mládeží pracují na území diecéze. Z této spolupráce, která vždy bude respektovat osobitost každého, má vyrůstat slavnost mládeže v diecézi: diecézní setkání mládeže.*“²⁵ DCM tedy zajišťuje komunikaci mezi mládeží a biskupem uplatňující se skrze diecézní setkání mládeže, je členem Sekce pro mládež. Pracovníci DCM a DSM se také setkávají s ostatními DCM a DCŽM z České i Slovenské republiky. DCM a Občanské sdružení AI zaměstnává jednoho

²¹ Srov. PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi: apoštolská exhortace Pavla VI. Hlásání evangelia z 8. prosince 1975.*, čl. 72.

²² Srov. JAN PAVEL II. *Christifideles laici: posynodní apoštolský list Jana Pavla II. O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě*, z 30. prosince 1988, čl. 46.

²³ JADAVAN, M. 4. dubna 2014. E-mailová komunikace.

²⁴ STRAK, K. 16. března 2014. E-mailová komunikace.

²⁵ BALÍK, J. *Na cestě s mladými: o službě církve mladým lidem*, s. 165.

pracovníka. V rámci sdružení je zaměstnán také jeden pracovník na čtvrt úvazku. Ve své práci s mládeží vychází DCM z poznatků místní církve a seznamuje se se situací mládeže, společnosti, ve které mladí lidé žijí. Podporuje farní společenství a pomáhá ke vzniku nových. Projevuje zájem o každého mladého člověka. Svou pozornost obrací na formaci kaplanů pro mládež, laických zástupců za děkanáty, které připravuje a pomáhá jim v jejich činnostech v děkanátu. Součástí kancelářské práce DCM je i činnost občanského sdružení Animy Iuventutis.

DSM je výkonným orgánem DCM²⁶, které tvoří, žije a pracuje v místním společenství, týmu mladých lidí s kněžími. Stejně jako tomu bylo i v počátcích DSM, tak i v současnosti se tým setkává nejen při komunitním dni, ale taktéž při společné liturgii a modlitbách. Co se týče pracovníků DCM, duchovní rozměr se jich týká stejně jako stálého týmu na DSM, nejsou však vázání stálým životem v tomto společenství. Dnešní duchovní život čerpá z původní inspirace a Písma svatého a svou spiritualitu opírá o učení sv. Jana Pavla II.

1.4.1 Anima Iuventutis, o.s.

Na území ostravsko-opavské diecéze vzniklo v září roku 2001 občanské sdružení Anima Iuventutis s pobočkami v Ostravě, Opavě, Novém Jičíně a Hlučíně. Dnes v rámci sdružení funguje pět poboček – Opava, Nový Jičín, Hlučín, Frýdek a Místek. Dřívější ostravská pobočka je dnes chápána jako základna, střed sdružení Animy Iuventutis, označované jako ústředí. Pobočkou se rozumí organizační jednotka působící na místě, ve kterém sdružení funguje. AI je občanské sdružení určené pro práci s dětmi a mládeží na území ostravsko-opavské diecéze, které vychází z křesťanských principů. Sdružení vzniklo jako dobrovolný svazek lidí dobré vůle, kteří se chtějí podílet na duchovním, morálním, fyzickém, kulturním a společenském rozvoji dětí a mládeže bez rozdílu. Anima Iuventutis je členem Asociace křesťanských sdružení mládeže.²⁷

²⁶ BALÍK, J. *Na cestě s mladými: o službě církve mladým lidem*, s. 165.

²⁷ STRAK, K. 16. března 2014. E-mailová komunikace.

Cílem sdružení je pomoc mládeži při jejich formaci a rozvoji osobnosti s apelem na smysluplné využití volného času. Sdružení pomáhá při výchově mládeže k odpovědnému životu. Tyto cíle se konkrétně realizují způsoby, jako je pomoc dobrovolníkům, kteří pracují se skupinami dětí a mládeže. Pomoc je poskytována v širokém spektru přes zajištění finanční či materiální pomoci, až k osobnostnímu rozvoji jedince. Mezi další konkrétní kroky pomoci lze zahrnout:²⁸

- zajišťování dotací
- vytváření podmínek pro zapojení se mládeže do společnosti
- pomoc s integrací mládeže s různým typem postižení
- rozvoj schopností a dovedností vedoucí k uplatnění na trhu práce
- pomoc při prevenci sociálně patologických jevů
- spolupráce s právníckými osobami stejného nebo podobného zaměření
- formování mládeže pro dobrovolnou službu, chápanou jako animování volnočasových aktivit obyvatel v potřebných oblastech, jako jsou pohraničí nebo hustě obydlená sídliště
- podpora partnerských a rodinných vztahů, kulturní a zdravotní oblasti a podpory sportovních a vzdělávacích aktivit
- budování vzájemné úcty, vstřícnosti a pochopení mezi mládeží

²⁸ Srov. *Diecézní centrum mládeže ostravsko-opavské diecéze* [online]. [cit. 2014-03-22]. Výroční zpráva Občanského sdružení Anima Iuventutis za rok 2012. Dostupné z: http://dcm.doo.cz/anima/vyrocní_zprava_anima_2012.pdf

2 ANIMÁTORSKÝ KURZ A JEHO PŘÍNOS

2.1 Definice pojmu animátor

V Evropě se stále více prosazuje metoda animace, která své výchovné působení zakládá na vztazích.²⁹ Pro pastorační mládež je tento fakt důležitý, neboť umožňuje živý vztah mezi lidmi, podporuje společenství.

Pedagogický slovník hovoří o animaci jako o výchovné metodě uplatňované v pedagogice volného času zvláště při práci s mladými lidmi. Svou činnost zakládá na nedirektivních metodách. Povzbuzuje mladé lidi k hledání vlastní cesty v životě a povzbuzuje je ke schopnosti realizace své svobody a autonomie. Formou nabídky je pak předkládána možnost seberealizace v podobě sportu, kultury aj., přičemž se klade důraz na dobrovolnost, otevírá se prostor pro iniciativu vychovávaných jedinců a buduje se odolnost proti negativním sociálním vlivům.³⁰

Výchovná animace nabízí mladým lidem podnětné a zajímavé činnosti v takové míře, že protispolečenské chování ztrácí na významu. Období hledání a budování se mnohdy děje ve vrstevnické skupině, kde má člověk možnost poznávat sám sebe i druhé. V českém prostředí se metodou animace zabývá doc. Michal Kaplánek, Th.D. který o animaci hovoří jako o výchovném doprovázení pracující s životním a kreativním potenciálem jedince i skupin. Počítá s tím, že tento potenciál probudí, usměrní a pomůže jej rozvinout.³¹

Slovo animátor je odvozeno ze slova anima, znamenající duše. Animátor tedy představuje člověka vnášejícího do skupiny ducha.³² Jednotliví autoři se shodují v překladu slova animace. Hovoří o něm jako o oživení, naplnění duchem, dechem, který oživuje. Kaplánek dále hovoří o tom, že použití pojmu animátor, místo pojmu vedoucí v katolické

²⁹ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*, s. 79.

³⁰ Srov. PRŮCHA, J. et al. *Pedagogický slovník*, s. 17.

³¹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Animace: Studijní text pro přípravu animátorů mládeže*, s. 15.

³² Srov. Tamtéž. s. 13.

církvi, odráží snahu o novou formu vedení, a to nikoli autoritativní shora, ale demokratickou zdola.³³ Laik má v církvi svou nezastupitelnou úlohu. Úlohou a posláním laiků v církvi se zabývá mimo jiné i Jan Pavel II. v posynodní apoštolském listu *Christifideles laici*, kde hovoří o spásném poslání církve ve světě, na kterém se podílí nejen kněžstvo, ale i všichni laici. Kněží mají podporovat úkoly, služby a funkce laiků, které vycházejí ze svátostí křtu a biřmování.³⁴

Kaplánek také dále hovoří o tom, že v Itálii je termín animátor používaný velmi často, bez ohledu na to, jaké má postavení ve skupině. Z tohoto důvodu se v Itálii užívá více pojmu animace než vedení. Toto pojetí postupně proniklo i do tradičně hierarchického chápání katolické církve. Pokud současná teologie očekává aktivity vycházející ze strany laiků, hovoříme více o animování skupiny než o její organizaci. V tom případě se ten, který se snaží dát lidem dohromady nebo je získat pro nějakou aktivitu, nazývá animátor. Skrze toto chápání se pak slovo animátor dostalo do povědomí v České republice. Často se v církevním prostředí setkáváme s výrazem animátor, i když se o animaci nejedná.³⁵

Člověk, který doprovází mladého člověka, je zásadním bodem v celé pastorační mládeži. P. Jan Balík hovoří o tom, že „*bez člověka, který je schopný plnit roli doprovázejícího, nemůžeme hovořit o formaci a doprovázení mladého člověka ze strany církve.*“³⁶ Myšlenku dále rozpracovává a doplňuje ji tvrzením, že nestačí jen vymezit prostor pro mladé lidi, ale je potřeba „*být s mladými jako jeden z nich a pomáhat jim na cestě k dospělosti i k celkové životní zralosti.*“³⁷ Animátor se snaží jednotlivé členy skupiny povzbuzovat a motivovat. Pomáhá jim vést jejich setkávání tak, aby nebylo primárně založeno na hře či zábavě. Osobu animátora můžeme také charakterizovat jako tu, která má ráda mladé lidi, důvěřuje jim a je k nim vnímavá a citlivá. Zdrojem lásky animátora je láska ke Kristu.³⁸ Od animátora se očekává přirozená autorita. Očekává se od něj, že bude

³³ Srov. KAPLÁNEK, M. *Animace: studijní text pro přípravu animátorů mládeže*, s. 16.

³⁴ Srov. JAN PAVEL II. *Christifideles laici: posynodní apoštolský list Jana Pavla II. O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě z 30. prosince 1988*. čl. 23.

³⁵ Srov. KAPLÁNEK, M. *Animace: studijní text pro přípravu animátorů mládeže*, s. 16.

³⁶ BALÍK, J. *Na cestě s mladými: o službě církve mladým lidem*, s. 305.

³⁷ Srov. Tamtéž.

³⁸ Srov. Tamtéž. s. 307.

podporovat společenství k rozvoji a podporovat jedince, aby se v něm cítil dobře a byl také v něm svým způsobem zaangażovaný. Často roli animátora představuje skupině věkem blízký člověk, vrstevník nebo o něco starší mladý člověk. Důležité je, aby se jednalo o člověka, který je v životě o trochu napřed než ti, kteří jsou mu svěřeni. Animátor by měl umět využívat různých pedagogických dovedností. Zdrojem mu však má být „pedagogika evangelia“.³⁹ Animátor se odlišuje od jiných profesí tím, že není profesionálem, jako např. pedagog volného času. Jeho činnost se odvíjí od evangelia. Proto je jeho metodou vytváření vztahů, které vedou ke vzniku křesťanského společenství. Umožňuje prožíváním víry a také evangelizačně působí a díky tomu tak mladému člověku umožňuje setkání s Kristem.

2.1.1 Charakteristika animátora podle R. Boccarda

R. Boccardo⁴⁰ charakterizuje animátora jako mladého, věřícího laika. Hovoří o něm jako o Janu Křtiteli, který ukazuje cestu jako starší bratr. Jedná se o mladého člověka sloužícího v církvi, i když sám zraje v jeho vlastním povolání a víře tím, že se stará o bližní.

„Animátor i skupina jsou doprovázeni na cestě víry ve vlastní církevní komunitě.“⁴¹ Než začne animátor uvažovat o kompetencích, které má, je třeba si uvědomit jednu věc, fakt, že je věřící a zároveň laik. Animátora pak charakterizuje jako:

- člověka své doby
- toho, který potkal Ježíše a přijal ho jako Pána do svého života
- který je povolán církvi ke službě
- který je vykladačem života

³⁹ BALÍK, J. *Na cestě s mladými: o službě církve mladým lidem*, s. 309.

⁴⁰ BOCCARDO, R. *Jak přivádět dnešního mladého člověka k setkání s Kristem: základy pastorace mládeže: celostátní setkání animátorů Světla nad Sázavou, 1998*, s. 3.

⁴¹ Tamtéž.

- člověka pomáhajícího při tvorbě syntézy
- pomocníka snažícího se vystihnout smysl a podstatu

2.1.1.1 Animátor jako člověk své doby

Povoláním animátora je uskutečňování jednoty víry a života v každodenních situacích. To se však odvíjí od toho, do jaké míry je jedinec začleněn do rodinného, společenského, pracovního, či kulturního života. R. Boccardo⁴² v této souvislosti dále o animátorovi hovoří jako o člověku, který buduje svou zralost tím, že žije otevřenost k vlastnímu já, ke společenské a situační realitě, k realitě meziosobní a hodnotově-myšlenkové.

Podmínkou je však touha po růstu. Pravdivé poznání sebe samého a posuzování svých výchovných zkušeností a toho, co člověka obklopuje. Další podmínkou je schopnost důvěry v život a probouzení optimismu u mladých jedinců. Neméně důležité je nabízení a předávání svých zkušeností a hodnot, které člověk objevil a váží si jich. Je potřebné, aby si tento člověk nechal pomoci ve svém růstu.

2.1.1.2 Potkal Ježíše a přijal ho jako Pána do svého života

Animátor je člověk, který žije. Člověk, který žije podle své víry, je v ní pevný, ale zároveň se s ní nepyšní. Setkal se s Ježíšem, kterého přijal do svého života, a setkání s ním je živé. Mluví o tom, co sám přijal. Sám má vybudovaný živý a osobní vztah ke Kristu. Toto živé setkání s ním staví animátora do osobité dynamiky víry, ve které se nejen angažuje, ale především stále zraje společně s ostatními. S nimi se také snaží pochopit evangelium.

Animátorova cesta růstu se soustředí na postavu Krista a jeho následování a vytváří větší jednotu svého života s ním. Jeho víra roste na základě toho, že ji každodenně přijímá jakou součást svého života. Díky liturgii žitého křesťanského společenství člověk prohlubuje své setkání s Božím slovem, přebývá v mlčení a žije svátostným životem. Nejúčinnější

⁴² Srov. BOCCARDO, R. *Jak přivádět dnešního mladého člověka k setkání s Kristem: základy pastorační práce s mládeží: celostátní setkání animátorů Světla nad Sázavou, 1998.* s. 4.

způsob, jak hlásat evangelium, je úsilí o svatost. Tuto snahu je potřeba klást vždy na první místo.

2.1.1.3 Je povolán církví ke službě

Animátor je povolán církví a v ní povolán k zodpovědnosti za výchovu, kterou však nekoná svým jménem. Jeho úkolem je vydávat svědectví, které však v sobě nese krásu, ale i bolest.

Animátor musí pamatovat na to, že prvním vychovatelem je Bůh. Snaha o prohlubování svých znalostí a schopností se odvíjí od vlastní duchovní cesty. Jedná se o člověka uvnitř společenství. Do jaké míry k němu ostatní vychovává, natolik prožívá svůj vztah otcovství či mateřství s druhými. Církev jako společenství je pak pro něj střed, odkud čerpá, je doprovázen a dostává pověření ke službě. Společenství animátora formuje, je potřebné také zjistit, co dané společenství nabízí. Zda může těmto animátorům, vychovatelům také nabídnout formaci. Ze strany církve pak přijímá duchovní doprovod. Toto jej uschopňuje do budoucnosti pro duchovní vedení bližních. Svou víru prohlubuje a dokáže ji předávat dál.

2.1.1.4 Vykladač života

Po animátorovi se nežadá, aby byl zakladatelem či vůdcem skupiny. Ani se od něj neočekává, že bude vychovatelem. Jeho úkolem je prozařovat životy druhých na základě poselství zmrtvýchvstání. Proto musí být animátor schopný naslouchání a respektu vůči ostatním lidem. Musí být schopný vést rozhovor a hodnoty, které předává, také uskutečňovat ve svém životě. Je potřebné, aby byl schopný sdílet se s ostatními, zároveň však musí respektovat jejich svobodu. Důležité je umět vhodně a přiměřeně komunikovat mimo křesťanská společenství. Jeho povolání směřuje k tomu, aby nezištně dával to, co sám přijal.

2.1.1.5 Člověk jako pomocník tvorby syntézy

Skrze uvědomění si toho, že animátor je laikem a věřícím člověkem, může tak animátor pomoci mladým lidem dát smysl každodennímu životu. Může přinést pomoc tam,

kde je život mladého člověka rozložený na několik dílů a sám jej nedokáže uchopit jako jeden celek.

2.1.1.6 Pomocník snažící se vystihnout smysl a podstatu

Nejenže se mladý člověk může ztratit sám v sobě, může se také ztratit ve věcech, které nikdy neokusil, požene se za nepodstatnými věcmi na úkor hledání směru, který dává smysl.

2.2 Poslání

Posláním animátorského kurzu je pomoc člověku k vytrvalé osobnosti a ke zdravému lidství, v pomoci objevení lásky k živé osobě Krista a službě v církvi. Dále také objevení darů, které člověk obdržel od Boha a pomoc v jejich rozvoji.⁴³

2.3 Přínos kurzu, jeho příprava

V současnosti je formace animátorů klíčovým bodem pastorace mládeže, neboť na mládeži bude záležet budoucnost církve. Mladí věřící se budou zapojovat rádi, když jim církev vytvoří dobré podmínky pro to, aby se angažovali, bude je podporovat a doprovázet. Kurzy, které se nabízejí, jsou státem podporovány a kontrolovány. Nabízí základní pedagogické, právní, zdravotní a metodické znalosti. Kurzy pořádané v rámci DCM zaměřují svou pozornost na formaci ve víře a celistvé formaci mladého člověka.⁴⁴ Klade se požadavek po kvalitní formaci animátorů, neboť oni jsou zdrojem rozvoje církve. Obsah kurzu je zaměřen na prohloubení animátorova vztahu k Bohu, osobním růstu a seznámení se s obsahem společenství.

P. Jan Balík spatřuje cíl animátorského kurzu v proměně celého člověka. Dodává však, že se jedná o dlouhý proces, kterému je třeba napomáhat. Je potřeba vidět každého animátora

⁴³ STRAK, K. 16. března 2014, E-mailová komunikace.

⁴⁴ BALÍK, J. *Na cestě s mladými: o službě církve mladým lidem*, s. 330.

jako originál Boží, ctít jeho svobodu a zároveň jej přivádět k novému setkání s Bohem. Výsledkem formace pak má být osobnost posílená ve všech směrech, jak sociálním, duchovním tak i odborném.⁴⁵

2.4 Popis realizace animátorského kurzu

P. Jan Balík uvádí, že za formaci animátorů lze považovat pomoc při objevování osobního bohatství každého jedince, pomoc prohlubování víry, a tím v nich probouzet touhu sdílení svého bohatství s lidmi.⁴⁶ Nejprve je zpočátku důležité vytvořit společenství a v tomto duchu prožívat společná setkání. Pro vytvoření společenství je důležité umožnit společně slavenou liturgii, modlitbu a také vzájemné sdílení. Důležitou roli hraje také jídlo a přestávky, během kterých mají mladí možnost vzájemného poznání, rozhovorů a zábavy dle vlastního uvážení. Po vedoucích kurzu se požaduje osobní zájem o každého jedince. Centrem se musí stát Boží slovo. Boží slovo se předkládá jako myšlenka, slovo na den, z čtení příslušného dne. Slovo na den je napsáno na viditelném a dostupném místě pro všechny. Často se jedinci musí potýkat s překonáváním svého egoismu nebo uzavřenosti. Po tomto nelehkém překonání se člověk stává radostnější ve službě, z uzavřených jedinců se stávají lidé otevření pro druhé a začíná se budovat společenství, které má být formované láskou. Na týmácích je, aby vysvětlovali pravou podstatu a hodnotu lásky. Setkání animátorů dále obsahuje formační část, skládající se z katechetických znalostí a úvodu do Bible a teologie. Druhou částí je pedagogicko-psychologická stránka, která se dotýká témat, jako je sebepoznání, osvojení si pedagogických, komunikačních a metodických dovedností, základů duchovního doprovázení, nauky o společenství a zdravotědy. Třetí oblastí jsou doplňující témata např. základy manažerských dovedností, diskuze na aktuální témata ve společnosti aj. Poslední, čtvrtou oblast, tvoří informační a plánovací část, která zahrnuje plánování aktivit skupiny, např. tábor pro děti, evangelizace. Pracuje se také na společných projektech např. diecézní setkání mládeže. Podstatným bodem je účast biskupa, či možnost setkání s ním. Animátoři tak získávají vědomí toho, že s nimi církev počítá. Jednotlivá dílčí témata jsou doprovázena skrze

⁴⁵ Srov. Tamtéž. s. 331.

⁴⁶ Srov. Tamtéž. s. 332.

zážitkové aktivity. Každému víkendovému setkání odpovídá jedno hlavní téma, kterému se věnuje dopolední sobotní přednáška. Také toto téma doprovází jednotlivé aktivity či společná modlitba. Struktura kurzu je stále stejná. V současnosti však přibily nová témata, odpovídající požadavkům doby. Jednotlivé víkendy jsou připravovány na míru dané skupiny.⁴⁷ Formace v rámci kurzu animátorů ve Staré Vsi nad Ondřejnicí trvá dva roky, probíhající v pěti víkendech během školního roku. V prvním roce se věnuje pozornost osobnosti animátora. Tento ročník navíc obsahuje jedno setkání zaměřené na přípravu letního tábora pro děti a jeho samotnou realizaci v době letních prázdnin, které se animátoři účastní v rámci animátorské praxe. Animátoři se podílejí na programu, jako vedoucí skupinek a jednotlivých dílčích programů. Každý den má na starost jeden animátor. Podílí se také na katechezích. Po absolvování prvního ročníku kurzu někteří vyjíždějí do pohraničí v rámci evangelizačních programů, kde konkrétně pomáhají v místní farnosti, obci, setkávají se s místními lidmi, pomáhají s prací, společně se modlí a vytváří programy. V tomto roce se jedná o čtvrtý ročník. Na rozdíl od prvního ročníku, kde se kladl důraz na jedince, ve druhém ročníku se pozornost obrací ke světu, společnosti a církvi. Jednotlivými tématy jsou média a komunikace, otázka životního povolání, postavení církve, ekumenismus, katecheze. Důležitou součástí kurzu jsou také dvě víkendové duchovní obnovy. Celý kurz je zakončen závěrečnou zkouškou. Kurz je určen všem těm, kteří se podílejí na životě ve své farnosti nebo se teprve chtějí zapojit a jsou starší 16 let. V současné době je animátorský kurz utvářen pomocí jasně definovaných cílů a klíčových kompetencí, které se podle skupiny upravují.⁴⁸

⁴⁷ STRAK, K. 16. března 2014, E-mailová komunikace.

⁴⁸ Tamtéž.

3 OBDOBÍ ADOLESCENCE

O adolescenci hovoříme jako o období mezi pubertou a ranou dospělostí. Toto vyčlenění uvádí Pavel Hartl.⁴⁹ Stručně lze říci, že toto období je důležité vzhledem k dozríváním rozumových schopností a dotváření integrity dané osobnosti.

Pojem adolescence pochází z latinského slova *adolescens*, odvozeného od slova *adolesco*, což je označení pro dospívajícího, jak muže, tak i ženu. *Adolescentia* pak znamená mládí nebo též mladý věk. Slovo *adolesco* znamená růst, dospívání, dorůstání.⁵⁰ Jiný překlad také hovoří o pojmu *adolescens* z hlediska pohlavnosti, označovaný termínem *pubescens*.⁵¹ V praxi dochází v českém jazyce k různým záměnám pojmu *adolescent* pro různé vědní obory. Pro lékařské obory se *adolescentem* chápe dorost či dospívající. Pro pedagogiku a sociologii se užívá širší pojem mládež.

V mnohé literatuře zabývající se vývojovou psychologií se můžeme setkat s pojmem dospívání, zahrnující věkové období od 11 do 20 let věku. Tuto rozmanitost názorů pro přesnou charakteristiku časového období adolescence můžeme sledovat již v minulých stoletích, kdy se adolescence ztotožňovala s dětstvím. Mezi jednotlivými věkovými obdobími, jak je rozlišujeme dnes, neexistoval mezník, který by je vzájemně odděloval. Změna přišla až v druhé polovině 17. století s J. Lockem. Významnější změna však přišla s J. J. Rousseauem, který rozdělil vývoj člověka do pěti stádií, kdy adolescenci datuje do období mezi 15. až 20. rokem. Stejně tak dnes termín adolescence neexistuje v každé kultuře.⁵²

Vágnerová toto období vzhledem k výrazné proměně dětské osobnosti dále rozděluje na pubescenci a adolescenci.⁵³ Zaměříme se na druhou etapu, adolescenci. Tato vývojová etapa trvá individuálně od 15. do 20. roku věku. Říčan hovoří o adolescenci jako o době, ve které je člověk nejsvěžejší, jak tělesně, tak i duševně. Jde o období, kdy je člověk nejdychtivější a nejkrásnější. Svůj život bere zodpovědně a svobodně do svých vlastních

⁴⁹ Srov. HARTL, P. *Psychologický slovník*, s. 6.

⁵⁰ Srov. KÁBRT, J. et al. *Latinsko český slovník*, s. 18.

⁵¹ Srov. QUITT, Z. a KUCHARSKÝ, P. *Česko-latinský slovník*, s. 106.

⁵² Srov. MACEK, P. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*, s. 11-13.

⁵³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*, s. 209.

rukou. Na druhou stranu jde o období plné hledání. Adolescent se musí vyznat sám v sobě a najít si své místo ve společnosti. Ujasnit si na co má a co vydrží a jaké životní přesvědčení si zvolí. Završuje své společenské profesní uplatnění.⁵⁴ Období adolescence umožňuje mladému člověku možnost a čas, aby dosáhl daných předpokladů pro to, aby se stal dospělým ve všech požadovaných oblastech společnosti.⁵⁵

Toto období je charakteristické dokončením pohlavního a tělesného dozrání. Nesmíme však opomenout důležitost proměny osobnosti dospívajícího jedince, kdy se zvláště mění osobnost na úrovni psychosociální. Mění se jeho sociální pozice a role. Vztahy s rodiči se zklidňují a stabilizují, zároveň se omezuje vázanost na rodině. Do popředí se dostávají vrstevníci, kteří nabývají významnosti více než dříve. Adolescence je význačná potřebou volnosti a experimentování. Adolescent se neuchyluje k situacím, které by podaly definitivní řešení jeho vlastní situace. Obdobně to platí i o možnosti volby. Mladý člověk si nebude vybírat situace, které by pro něj znamenaly možnost omezení se či ochuzení.

Většina chlapců roste do výšky výrazněji než děvčata, u kterých je růst už nepatrný. Postava adolescenta získává dospělé proporce. Svalstvo mohutní, chlapec mužní a dívčí postava se zase stává ženskou. Jednotlivé odlišnosti mezi pohlavími v tomto období získávají konečnou podobu, na rozdíl od pubescence, kdy jednotlivé rozdíly mezi dívkami a chlapci nemuseli být zřetelné. Pozornost se obrací k vlastnímu tělu. Jedinec se chce líbit sobě i druhým a jeho zevnějšek se tak stává „prostředkem k dosažení sociální akceptace a prestiže.“⁵⁶ Ať už je člověk v této oblasti jakkoliv znevýhodněn, může nastat riziko negativního hodnocení sebe sama. Často tomu přispívá i okolí. Dobrým předpokladem k dosažení sociální pozice je atraktivita, projevující se zvláště u dívek. Díky tělesné výšce se adolescentům dostává uspokojení, neboť se vyrovnává pozice mezi dospělým a adolescentem, který dosahuje stejné, popřípadě i vyšší výšky než dospělý jedinec. Zároveň se tak posiluje adolescentovo sebevědomí. U chlapců hraje fyzická síla důležitou roli. Skrze ni potvrzují svou soběstačnost nebo naopak potlačují svou nejistotu.

⁵⁴ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 191.

⁵⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*, s. 254.

⁵⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*, s. 256.

3.1 Identita

O teorii osmi stádií celoživotního vývoje jedince pojednává Erik Erikson, který tuto teorii vytvořil na základě svých životních zkušeností a reflexe. Na tvorbě se významně podílela i jeho žena. Období adolescence Erikson⁵⁷ charakterizuje jako stadium identity. Jedná se o pátý stupeň životního vývoje jedince, který je charakterizován hledáním identity. Opakem hledání identity uvádí zmatení identity, které je potřebné pro její formování. To, co adolescent v tomto období získá, je závislé od výsledku jeho zápasu o identitu. Vzorce identity musí „*vyplývat ze selektivního potvrzování a zavrhování individuálních dětských identifikací a ze způsobu, kterými sociální procesy té doby identifikují mladé jedince.*“⁵⁸ Vědomí vlastní identity pomáhá přijímat měnící se představy o sobě samém, zažívané zvláště během dětství, jež mohou být v adolescenci nešťastně hodnoceny. Může být pomocí pro možné příležitosti, role či jako nabízený výběr a možnost uskutečnění. Vědomí sebe samého existuje na základě stálé zkušenosti vědomého já. Tématem tohoto období je také otázka věrnosti. Věrnost zajišťuje nejen vztah k dětské důvěře, ale i vztah ke zralé víře. Opak možno nalézt v odmítání role, což se může jevit jako neprůbojnost. Formace identity není možná bez jistého odmítání rolí. Adolescenti vnímají dospělost jako neatraktivní, neboť v sobě nese jistou dávku zodpovědnosti a omezení. Proto se jí snaží oddálit. Současná dlouhodobá délka studia prodlužuje odkládání závazků a přijímání rolí. Skrze oddalování se adolescenti dostávají do mezifáze psychosociálního moratoria. Moratorium vysvětluje Erikson jako „*psychosociální stádium mezi dětstvím a dospělostí, mezi morálkou, kterou se dítě naučilo a etikou, kterou má rozvíjet jako dospělý.*“⁵⁹ Již od narození každé dítě získává svou identitu v podobě přiřazeného jména. Mladý člověk si klade existencionální otázky. Ptá se kým a proč je, za koho jej považují a jak jej vidí ostatní lidé v souvislosti s tím, jak se sám cítí. Chce znát odpověď na to, v čem je smysl života, kam patří, směřuje, čemu věří. Chce porozumět svým citům.⁶⁰ Klade si otázku, jak propojit role a dovednosti z minulosti s profesními nároky dneška. Odpovědět na tyto otázky znamená být si jist sebou samým, nést zodpovědnost za své

⁵⁷ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*, s. 239.

⁵⁸ ERIKSON, H. E. *Životní cyklus rozšířený a dokončený: doplněné vydání o devátém stupni vývoje od Joan M. Eriksonové*, s. 70.

⁵⁹ ERIKSON, H. E. *Dětství a společnost*, s. 239.

⁶⁰ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 217.

činy, znát své meze a možnosti a mít realistické sebevědomí. Identita znamená pevné zakořenění v tradici a aktivní podíl na vytváření budoucnosti jak osobní, tak i společenské. Znamená také to, že jedinec si je vědom své jedinečnosti a nenahraditelnosti.⁶¹ Hledání identity je tedy spojeno s poznáváním sebe samého. Častým úsilím je dosažení rolí, po kterých jedinec touží. Zmatení identity vytváří nejistotu jedince nad tím, kým člověk je sám před sebou i před lidmi. Toto hledání mladého člověka přivádí zpět do minulých let. Znovu se otevírají bolestné zkušenosti, se kterými musí bojovat, zvláště pokud se jedinci nepodařilo splnit vývojové úkoly v pubescenci nebo v dětství. Mladý člověk má tendenci ztotožnit se s „hrdiny“ part nebo skupin v takové míře, že ztratí svou vlastní identitu. Adolescent tráví mnoho času v rozhovoru s druhými lidmi. Rozhovory jsou důležité, neboť během nich otázky směřují kolem smyslu života, rozvíjí se konverzace, zejména umění mluvit a poslouchat. Hledá svou vlastní identitu, kterou promítá do podoby druhého člověka a snaží se tuto podobu reflektovat. Vytvořením part a stereotypizováním svých ideálů o sobě samých a nepřátel si mladí lidé dočasně pomáhají zvládat část své nejistoty či neklidu. Testují své schopnosti slíbit a dodržet věrnost.⁶² Říčan tvrdí, že hledání a vytváření identity je celoživotní proces. Období adolescence je pak vrchol osobního zápasu o identitu jedince.⁶³ Součástí identity je také vztah, ztotožnění se s nějakou osobou, konkrétním člověkem nebo skupinou. Adolescent si vybírá skupinu, se kterou se identifikuje. Skupina pomáhá mladému člověku ztrácet pochybnosti, tzn. nalezení se, jak ve vztahu k sobě, tak ve vztahu ke společnosti. V období hledání identity se mladý člověk stává více introvertním, stahuje se do svého nitra. Poznání nové identity znamená rozejítí se s naivní a méně uvědomělou dětskou identitou. S opouštěním starých jistot přihází zmatek, opak identity.⁶⁴

3.2 Duchovní život

S rozvojem abstraktního myšlení v adolescenci se mění vztah k víře. Souvisí to s potřebou nalezení odpovědí na existenciální otázky. Víra poskytuje jedinci hodnoty a

⁶¹ Srov. Tamtéž.

⁶² Srov. Tamtéž.

⁶³ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 216.

⁶⁴ Tamtéž. s. 223.

členství v určité skupině, sloužící jako opora jeho identity. Především jde o hledání smyslu života a trvalých hodnot, hovoří se také o potřebě jako o něčem, co přesahuje vlastní život.⁶⁵ Během dospívání se proměňuje způsob prožívání víry. Dospívajícímu může víra pomoci nalézt směr v životě, či dát mu hlubší smysl. S otázkou víry souvisí hledání identity.

Říčan považuje hledání a budování spirituální identity v adolescenci za základ celoživotní orientace. Hledání a budování identity „*je v naší silně ateistické společnosti na jedné straně ztíženo tím, že mladí lidé těžko hledají důvěryhodné spirituální vůdce, nemluvě o příslušných institucích, na druhé straně je však naopak usnadněno tím, že na ně není vykonáván nátlak, aby přijali tu či onu víru, nebo dokonce aby se hlásili k té či oné církvi.*“⁶⁶ Člověk touží po vztahu k tomu, co jej přesahuje.

Dle výzkumu provedeného Danou Hamplovou⁶⁷ zabývající se religiozitou české mládeže se zjistilo, že mladí lidé věří v existenci nemateriálního světa, přičemž právě skupina těch, kteří o existenci nemateriálního světa přesvědčeni nejsou, ji ale neodmítají. Značnou část respondentů tvoří jedinci hledající, ti, jež v Boha věří a zajímají se o něj, a jedinci věřící v to, co nás přesahuje. Zvláštní skupinu také tvoří věřící lidé hlásící se k nějakému náboženskému vyznání, kteří věří v existenci Boha, kterého však nevyhledávají. Spirituální jedince chápe jako ty mladé lidi, kteří se zajímají o duchovní a spirituální otázky. Tato skupina představuje tři čtvrtiny respondentů. Náboženské a spirituální postoje české mládeže jsou často proměnlivé. Sak hovoří o skupině mladé generace, která se identifikuje s konzumní společností a rozličným způsobem se vůči ní přizpůsobuje. Určitá část mládeže pohrdá konzumní společností a jejími hodnotami. Část hledá alternativu ve spirituálním životě.⁶⁸

⁶⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*, s. 273.

⁶⁶ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 220.

⁶⁷ Srov. HAMPLOVÁ, D., ; FRIDERICH, S., *Konference Bůh ano, církve ne?: zpráva z výsledků průzkumu o religiozitě české mládeže 30 měst, 149 škol 7121 respondentů*. [online]. Praha, srpen 2011 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: http://www.medialib.kam.cz/download/ruzne/zprava_vyzkumu_buh_ano_cirkev_ne.pdf

⁶⁸ Srov. SAK, P. *Proměny české mládeže*, s. 103.

3.3 Socializace

Adolescence je považována jako přechodné období mezi pubescencí a dospělostí. I když je jedinec chápán jako dospělý, společnost od něj očekává náležité chování, proti kterému se však dospívající brání. Důležitou roli zde hrají přátelství, která zastávají funkci ochrany proti osamocení a jsou zvláště pro toto období významná.⁶⁹ Svou roli sehrávají také vrstevnické skupiny. Některé základní psychické potřeby se mohou uspokojit právě ve vztahu s vrstevníky.⁷⁰ Adolescent pociťuje potřebu někam patřit, na něčem se podílet a sdílet se s ostatními. V rámci skupiny se postupně ztrácí komunikační znaky, jako je hlučnost nebo teatrálnost, příznačné pubertě. Touží po uznání a respektu. Kontakt s blízkým vrstevníkem, sdílení prožitku a společná účast na různých aktivitách uspokojuje potřebu povzbuzení. Zároveň tento kontakt uspokojuje potřebu orientace a smysluplného učení. Porovnávání sebe sama s kamarády může vést k lepšímu sebepoznání a uvědomění si podobností nebo odlišností od druhých. Adolescent hledá oporu u vrstevníků, kteří se nacházejí v obdobné situaci, jako je on sám. Vztah k vrstevníkům se na konci adolescence mění. Postupně se odpoutává od závislosti na vrstevnické skupině a stává se vyspělejší a jistější. Více se spoléhá na vlastní názor, který dokáže uplatnit v rámci rodiny i vrstevnické skupiny. Emoční jistotu zajišťuje stabilní kamarád. Tento vztah vyplývá z potřeby vztahu s jedincem, který má zastává podobné normy a hodnoty a má stejné problémy. Díky společně sdíleným zkušenostem dochází ke vzájemnému ztotožnění a důvěrnosti. Nesmíme opomenout, že příslušnost k určité skupině je člověku blízká po celý život a stále jej provází.

V období adolescence se mění sociální vztahy a buduje se nová identita. Adolescent odmítá přijímat dané hodnoty a způsoby chování a hledá jiné. Dospívající jedinec zaujímá kritický postoj k hodnotám, chování a názorům především ze strany rodičů. Naopak respektuje normy, o kterých je přesvědčen jako o obecně platných. Pro adolescenta představují rodiče jakýsi model způsobu života, o kterém uvažuje a zároveň ho kritizuje. Kritizuje jejich hodnoty, chování, názory i jejich životní styl, který porovnává se svým ideálem a staví se k nim sporně. Zároveň však hledá možnou přijatelnou variantu. Tato kritika

⁶⁹ Srov. SMAHEL, R. *Rozhlasové přednášky o výchově dětí*, s. 107.

⁷⁰ srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*, s. 285.

poskytuje možnost hledání. Adolescenti jsou odmítaví ke slabosti a nerozhodnosti dospělých. Hledají dospělého, který by pro ně představoval přirozenou autoritu, bral je vážně a obdivoval je.

V období dospívání se rozvíjejí kognitivní schopnosti člověka, ten má pocit, že vše se dá lidem vysvětlit. Problém nastává u některých jedinců tehdy, když rozvoj kognitivních schopností není provázen odpovídajícím rozvojem morálního usuzování. Těmto lidem pak chybí pohled na to, že mohou být hrozbou sami sobě, že je jejich jednání nepřiměřené a chtějí se od ostatních odlišovat a důsledky svých činů nedomýšlí.⁷¹

Adolescenti jsou zaměřeni na cíl. Je potřebné mít vytyčen cíl, zároveň však v něm být svědomitý a nezanedbávat stejně důležité činnosti jako je odpočinek, osobní vztahy či kultura. Adolescent má získat základní schopnosti zaměřenosti k cíli.⁷²

3.4 Pohled Jana Pavla II. na mladého člověka a jeho přínos v pastorační mládeži

Papež Jan Pavel II.⁷³ si klade otázku, co je to mládí a tvrdí, že se nejedná jen o životní období odpovídající určitému věku. Především se jedná o dobu darovanou Prozřetelností pro každého člověka, o niž má pečovat jako o svěřený úkol. Mladý člověk hledá odpověď na zásadní otázky o smyslu života, směru pro jeho život. Člověk touží po sebepotvrzení a lásce ve všech obdobích, nejsilněji však v tomto období, píše papež. Mladí potřebují vedení ze strany starších a zkušenějších osob. Zároveň od nich požadují blízkost. Dále papež hovoří, že toto období je „*personalizací lidského života*“⁷⁴ a dobou sdílení. Mladé lidi je potřeba učit lásky, protože každý po ni touží. Touží po krásné a čisté lásce, kterou nacházejí jen v Bohu a jsou ochotni za ni jít i za cenu oběti. „*V mladých lidech je nesmírný potenciál dobra a tvořivých schopností.*“⁷⁵ V apoštolském listě mladým u příležitosti Mezinárodního roku

⁷¹ Srov. MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*, s. 259.

⁷² SMAHEL, R. *Domov prožít - domov vytvářet*, s. 146.

⁷³ Srov. JAN PAVEL II. *Překročit práh naděje*. s. 116.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž. s. 118.

mládeže říká papež, že mládí člověka je bohatstvím, které se projevuje skrze otázky mladíka, který se setkal s Ježíšem a táže se ho, co má dělat, aby dosáhl věčného života. Papež říká, že je dobré, aby si mladý člověk kladl tyto otázky, neboť ony svědčí o dynamickém rozvoji jeho osobnosti. Podle slov papeže uvedených v tomto listě církev mladé vidí a vidí v nich také sebe. Hovoří o mládeži jako o naději církve, jež přináší touhu po bratrství a solidaritě.

Balík uvádí⁷⁶, že celistvost papežova učení o mládeži spočívá ve vhodné katechezi, dialogu a prožitku. Učení Jana Pavla II. se stalo klíčové v pastorační mládeže, odtud čerpají samotná DCŽM.

Papež se na mladého člověka díval očima víry, to se stalo přínosným pro jeho setkávání s mladými lidmi. Tvořil společenství s konkrétním člověkem, na kterého pohlížel s láskou a zajímal se o to, čím žije. Vyhledával mladé a naslouchal jim.

3.5 Motivace

Odborná literatura uvádí mnoho teorií a definic lidské motivace. Mareš vymezuje motivaci jako soubor vnitřních i vnějších faktorů ovlivňujících lidské jednání. Lidské jednání je zaměřeno k určitému cíli, ukazuje směr, jak něčeho dosáhnout a zároveň se vyhnout jiným směrům. Tyto faktory aktivují jednání, navozují určitá očekávání, ať už o sobě samém, výzvu, před kterou se nachází, či o samotném výsledku dané činnosti. Tyto faktory také udržují jednání v chodu k tomu, aby mohlo dál probíhat, a jsou také důležité z hlediska prožívání úspěchu a neúspěchu, kdy spouštějí jedincovo hodnocení o vlastním jednání i o jednání druhých lidí.⁷⁷

Motivaci přisuzujeme uspokojování individuálních potřeb, zajišťuje účelné chování a udržuje jeho psychické a fyzické zdraví. S pojmem motivace úzce souvisí termíny, jako je potřeba a motiv. Motivace jako proces vyvolaný motivačním stavem, potřebou, odráží určitý

⁷⁶ BALÍK, J. *Diecézní centra života mládeže I.: sborník o podstatě těchto center a jejich každodenním životě*. s. 19.

⁷⁷ Srov. MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*, s. 252.

deficit po stránce fyzické či sociální a směřuje k odstranění daného deficitu. Tento deficit je prožíván jako uspokojení. Vztah mezi potřebou a uspokojením zprostředkovává chování. Obsah vyjadřující uspokojení nazýváme motivem. Motivy i potřeby jsou vnitřní psychické stavy, které se navzájem doplňují. Při zjednodušeném pojetí se tyto pojmy propojují, při hlubší analýze procesu motivace je důležité tyto pojmy odlišit.⁷⁸ „*Potřeby, instrumentální chování a dosažení uspokojení vytváří jednotný, smysluplný celek mentálních a behaviorálních aktivit.*“⁷⁹

Proces určující zaměření, sílu a trvání chování se nazývá motivace. Stav, při kterém člověk pociťuje nedostatek, označujeme jako potřeba. Tento stav se pojí s pohnutkou k naučenému chování, zaměřenému k dosažení cíle a uspokojení. Motiv pak vyjadřuje obsah uspokojení směřující k redukci prvotní potřeby. Příčinnou chování jsou motivy. Motiv vysvětluje to, proč se jedinec chová tak, aby něčeho dosáhl. Skrze jednání dochází k uspokojení.⁸⁰

Mareš dále⁸¹ uvádí tři stránky motivace, strukturní, průběhovou nebo-li procesualní a výslednou, též nazývanou jako stránku produktovou. Motivace je proměnná v čase s různou intenzitou. Je možno ji ovlivňovat nebo měnit jak ze strany samotného jedince, tak i okolí. Můžeme hovořit o motivaci jedince, ale také o motivaci skupinové. Motivace je také spojena s lidskými potřebami, kdy člověku ať už krátkodobě nebo dlouhodobě něco chybí. Potřebuje uspokojit svou potřebu. Je potřeba zjistit, co danému člověku chybí. Díky tomu pochopíme, projevy jeho jednání.

Motivaci z hlediska času rozlišujeme na čas objektivní a čas subjektivní, přičemž čas subjektivní má tři podoby. První podoba poukazuje na čas člověka jako na sled událostí. Druhá podoba se zabývá délkou, trváním času. Třetí podobu charakterizuje vnímání času jako časové perspektivy, která je proměnná s věkem i obsahem, nad kterým člověk uvažuje.

⁷⁸ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*, s. 27.

⁷⁹ NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*, s. 29.

⁸⁰ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, s. 98.

⁸¹ Srov. MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*, s. 252.

S nadějí je spojeno určité, zvláště pozitivní očekávání. Skrze výkonovou motivaci člověk dosahuje vysokého výkonu. Mezi složky výkonné motivace patří naděje na úspěch, ta se projevuje snahou o dosažení vysokého výkonu a strach z neúspěchu, projevující se snahou o jeho vyhýbání. Člověk, který dělá to, co jej baví a v čem je dobrý, zažívá kladné pocity. Do činnosti se nemusí nutit a na čas pomalu zapomíná. Hodiny se člověku jeví jako minuty. V rámci této oblíbené činnosti rozlišujeme prožitek, nad nímž člověk nepřemýšlí, prožitek, který vzniká snadno a hladce v rámci dané činnosti. Tento jev označujeme jako flow⁸² prožitek. Jedná se o činnost, kterou má člověk pod kontrolou a zároveň se v ní cítí dobře.⁸³

M. V. Covington říká, že člověk žije v jisté sebeúctě k sobě samému. Ve svém výzkumu o motivaci lidské sebeúcty předpokládal, že člověk se nechce dostat do situací s možným výskytem ztrapnění, neboť má svou hrdost. Strach z možného selhání pak může mít dva důsledky. Prvním důsledkem je stav, kdy člověk klesne ve svých vlastních očích. Druhý důsledek obnáší pokles v očích druhých lidí. Strach z možného selhání u člověka podněcuje vzbuzení ochrany sebeúcty. Je pro člověka motivační.⁸⁴

Motivace je také ovlivňována cílem, ke kterému směřuje a hledáním příčin úspěchu nebo neúspěchu. Člověk hledá příčiny svého úspěchu či neúspěchu. Jeho snahou je podat vysvětlení nejen sobě, ale i lidem, které může být subjektivní. V tomto případě hovoříme o kauzální atribuci.

Motivaci můžeme také rozlišit na vnitřní a vnější. Vnitřní motivací rozumíme úsilí o zapojení se do činností, o které se jedinec zajímá, ať už ze zvědavosti, zájmu o naučení se něčeho nového, nebo s radostí, která je spojena s pocitem užitečnosti. V tomto případě je člověk pobízen vnitřně. Dělá to, co chce, co jej baví, v činnosti nachází uspokojení z ní samotné. Opakem vnitřní motivace je motivace vnější, která se uskutečňuje bez vnitřního uspokojení z dané činnosti. Jedná se o zaměření na určitou činnost bez zájmu k ní samé. Často je k činnosti vybízen někým jiným.

⁸² Těmito prožitky se zabýval americký psycholog M. Csikszentmihaly, který také použil pojmu *flow*.

⁸³ Srov. MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*, s. 271.

⁸⁴ Covingtonovu teorii motivaci lidské sebeúcty popisuje Mareš, J. v publikaci: MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*. s. 274-275.

4 POPIS, PRŮBĚH A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

4.1 Cíl výzkumu

V praktické části práce se budeme zabývat zjišťováním motivačních faktorů členů účastníků animátorského kurzu ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Položená výzkumná otázka se zaměřovala na to, proč adolescenti vstupují do animátorského kurzu. Jaká je jejich motivace, a tím i rozhodnutí pro vstup do kurzu. Naše jednání je díky motivaci aktivizováno, zaměřeno k určitému cíli. U budoucího animátora může jít o získání nových informací pro službu ve farnosti, hledání společenství či prohloubení duchovního života. Tato pohnutka se však v průběhu kurzu může různě měnit, konkretizovat, či úplně změnit od počátečního očekávání. Motivace také u člověka navozuje určitá očekávání, udržuje jednání v pohybu. Motivace se může týkat také skupinového očekávání. U animátorů se v průběhu kurzu může individuální motivace několika členů stát společnou motivací celé skupiny nebo její větší části.

4.2 Metoda

Pro zjišťování motivačních faktorů jsme použili metodu Q třídění. Tuto metodu jsme zvolili vzhledem k její použitelnosti při sestavování a testování teorií. Hlavním důvodem však bylo konkrétní použití metodologie pro konkrétní modely, které umožňují respondentům vyjádřit své názory. Pokusíme se načrtnout základní výhody Q metodologie, její možnosti použití a doporučený postup.⁸⁵

Za objevitele této metodologie je považován W. Stephenson, který tuto metodu prezentoval v roce 1935 v časopise *Nature*.⁸⁶ Q metodologie může podle W. Rogersové a P.

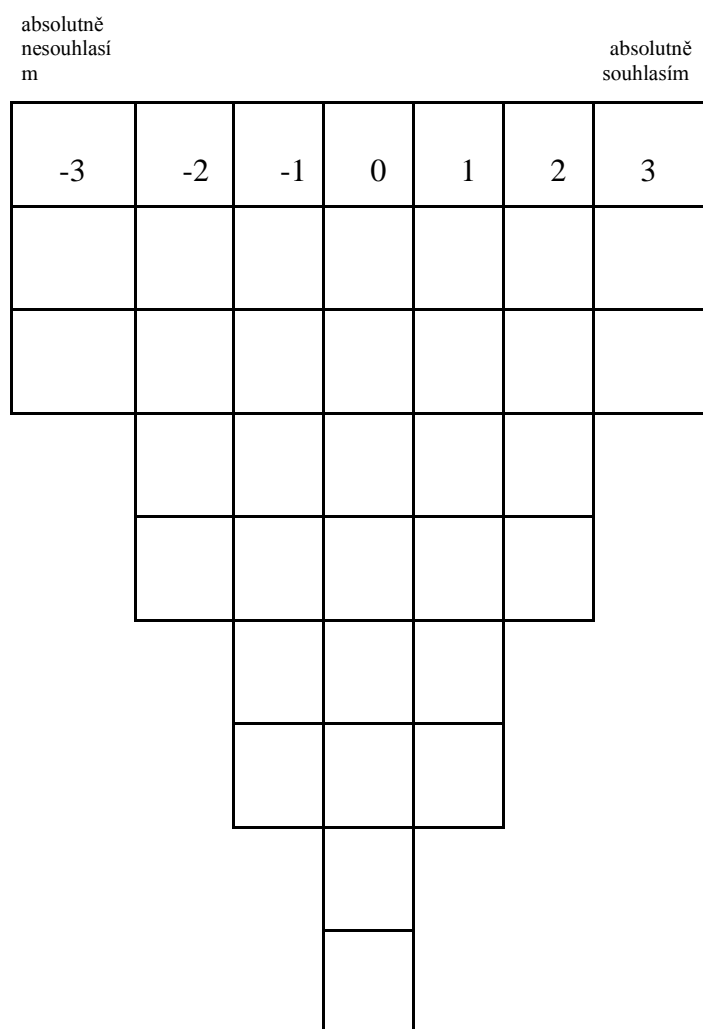
⁸⁵ DUBOVSKÁ, E. *Terapeutické faktory v skupinové psychoterapii*, Praha: 2012. Diplomová práce. Pražská vysoká škola psychosociálních studií.

⁸⁶ Srov. ROGERS, W. S. ; DYSON, P. O. *Q Methodological Research in Mental Health and Psychotherapy*, s. 196.

Dysona sloužit při hlubších případových studiích ke zjištění subjektivních pohledů, motivací, sebehodnocení a názoru respondentů.⁸⁷

Podstata Q metody spočívá v předložené množině výroků, jež jsou podány respondentovi, jedná se o tzv. Q vzorek. Výroky by měly postihnout celou škálu možných názorů s daným tématem. Tyto výroky respondent následně zařazuje do několika kategorií od kladných, přes neutrální až po záporné. Rozdělení výroků v kategoriích je limitováno počtem, většinou jako kvazi-normální rozdělení (viz obrázek č. 1).

Obrázek č. 1. Q distribuce

⁸⁷ Tamtéž. s. 199.

4.2.1 Základní pojmy Q metodologie dle W. Rogersové a P. Dysona⁸⁸ a dle E. Dubovské⁸⁹:

4.2.1.1 Q vzorek (Q set)

Q vzorem chápeme soubor prvků, který se předkládá respondentům ke třídění. Samotná příprava Q vzorku vyžaduje analýzu diskursu. Zdrojem pro jednotlivé prvky Q setu mohou být dle Bošanského a Fulkové⁹⁰ výroky, kresby, či novinové články související s výzkumnou otázkou, které výzkumník považuje za nejvýhodnější ke třídění. Nejpoužívanější jsou však výroky. Pro sestavení výroků je možné použít výsledky z již realizovaných výzkumů, vyjádření respondentů nasbíraná v předvýzkumu⁹¹ nebo odborné literární prameny. Po sběru všech výroků následuje jejich třídění s cílem odstranění duplicit, záporných výroků, dále těch, které obsahují víc než jednu základní myšlenku nebo nejednoznačných výroků. Cílem je Q vzorek složený z položek jasných, deskriptivních a srozumitelných. Následuje vytřídění výroků tak, aby byl dosažen cílový počet.

Velikost Q vzorku není striktně daná. Prameny uvádí nejběžnější rozmezí od 30 do 60 položek, je možno pracovat s položkami od 20 do 140. Záleží však na realizovaném výzkumu a samotném výzkumníkovi, jaký počet si zvolí. Počet výroků také závisí na zvoleném programu pro zpracování dat. Finální Q vzorek se doporučuje ještě několikrát otestovat na duplicitu a rovnoměrné rozložení výroků mezi přijatelné a nepřijatelné.

⁸⁸ ROGERS, W. S. ; DYSON, P. O. *Q Methodological Research in Mental Health and Psychotherapy*, s. 194-195. 202-204.

⁸⁹ DUBOVSKÁ, E. *Terapeutické faktory v skupinové psychoterapii*, Praha: 2012. Diplomová práce. Pražská vysoká škola psychosociálních studií.

⁹⁰ BOŠANSKÝ, B. ; FULKOVÁ, E., *Q-metóda: Čo to je a ako na to.*

⁹¹ používají se fokusní skupiny nebo rozhovory

4.2.1.2 Q distribuce (Q grid)

Jako Q distribuci chápeme stanovení počtu kategorií od maximálního souhlasu do maximálního nesouhlasu. Jedná se o různé stupně škály.⁹² Každá kategorie má stanovený počet položek, které by měly být dodrženy.⁹³ Maximální počet kategorií není limitován, nejvíce se běžně používá 13 kategorií od -6 do +6.

4.2.1.3 P vzorek (P set)

Jako P vzor označujeme skupinu respondentů, kteří se účastní Q třídění. Počet respondentů není striktně daný ani zvláště důležitý. Často se pracuje s počtem respondentů od pěti do padesáti. Existují výzkumy jen s jedním respondentem, který uskutečnil Q třídění z více různých pohledů. V tomto případě je především důležitý výběr respondentů s cílem o názorovou pestrost. „*Účastníci Q studie nemají být vybíráni reprezentativně, ale strategicky - optimalizovat příležitosti pro identifikaci různorodých diskursů.*“⁹⁴

4.2.1.4 Q třídění (Q sort)

Q třídění spočívá v roztřídění výroků do Q distribuce. Třídění probíhá tak, že respondent dostane výroky na kartičkách a umístí je na tabuli, kde jsou vyznačeny kategorie Q distribuce s počtem kartiček v každé kategorii.⁹⁵ Po Q třídění následuje rozhovor, se snahou o objasnění jednotlivých důvodů rozdělení výroků. Tyto rozhovory jsou přínosné pro závěrečnou interpretaci faktorů.

⁹² viz. obrázek č. 1

⁹³ Je to dáno zejména omezeními následných počítačových programů, ve kterých se data zpracovávají.

⁹⁴ ROGERS, W. S. ; DYSON, P. O. *Q Methodological Research in Mental Health and Psychotherapy*, s. 201.

⁹⁵ V současnosti existuje několik internetových aplikací, umožňující online Q třídění. Na jedné straně se sice jedná o úsporu času, na straně druhé výzkumníci přicházejí o cenné zážitky spojené s pozorováním respondentů a o jejich reakce.

4.3 Zpracování dat v Q metodologii

Pozměněná faktorová analýza, která je podstatou zpracování dat Q metody, pracuje s celými Q sety. Hledá podobnosti mezi jednotlivými tříděními. Proměnnou jsou respondenti, nikoliv výroky. „*Souboru výroků se tedy 'předloží' skupina subjektů / respondentů a následně se korelují všechny participující subjekty anebo všechny jimi tříděné prvky navzájem.*“⁹⁶

Zpracování dat probíhá v několika krocích v některém z dostupných programů. Existují tzv. freeware programy, které jsou volně ke stažení, např. PQmethod.

Výsledek první fáze analýzy tvoří identifikace faktorů. Obvykle se jedná o tři až čtyři. Méně častěji se vyskytuje více než sedm faktorů. Na základě grafického zobrazení prostřednictvím programu faktory rotují a hledají se ilustrativní Q třídění. Jedná se o třídění respondentů se skladbou názorů na dané téma, které korelují v místech právě s daným faktorem. Poslední fáze výpočtů je zaměřena na tvorbu nejlepšího možného odhadu rozložení výroků pro každý faktor. Ty pak slouží jako podklad pro interpretaci.

Mnohé výsledky nejsou překvapující. Většinou se dle W. Rogersové a P. Dysona⁹⁷ ukáže minimálně jeden nový faktor jako těžko uchopitelný a který výzkumníkovi nedává smysl. Proto se doporučuje využít hloubkového rozhovoru s respondenty, kteří mají v daném faktoru vysoké skóre a objasnit jejich stanoviska.

Q metodologie je dle W. Rogersové a P. Dysona⁹⁸ mnohdy považována za kvantitativní výzkumnou metodu, protože pracuje s čísly a zpracování dat v Q metodologii je velmi podobné kvantitativním metodám. To ji však neopravňuje začleňovat pouze do kvantitativních výzkumných metod. Autoři ji primárně vymezují jako kvalitativní metodologii, blízkou fenomenologickému výzkumu, narativní analýze nebo analýze diskursu.

⁹⁶ BOŠANSKÝ, B. ; FULKOVÁ, E., *Q – metoda: čo to je a jako na to?*.

⁹⁷ Srov. ROGERS, W. S. ; DYSON, P. O. *Q Methodological Research in Mental Health and Psychotherapy*, s. 204.

⁹⁸ Srov. Tamtéž. s. 196.

4.4 Průběh výzkumu a výsledky měření

Výzkum byl proveden na skupině účastníků animátorského kurzu ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Položená výzkumná otázka se zaměřovala na zjišťování motivace adolescentů, kteří se rozhodli pro vstup do animátorského kurzu. Členové animátorského kurzu se navzájem znají, dochází mezi nimi ke vzájemnému sdílení, budování přátelství i ke společné komunikaci. Tato skupina se vyznačuje závislou vztahovostí mezi jednotlivými členy, kdy chování jednoho člena ovlivňuje chování druhého člena⁹⁹. Dalším znakem této skupiny je sdílení společných hodnot, názorů a norem, které se promítá v jejich vzájemném vystupování. Podle vymezení M. Sadera¹⁰⁰ by se dalo o skupině animátorů říci, že se jedná o skupinu, kdy se její členové svým prožíváním považují za skupinu, která k sobě navzájem patří. Definují se jako přímo k sobě patřící, sdílí dané normy a předpisy chování, identifikují se se společnou osobou, vyznačují se větší vzájemnou interakcí mezi sebou navzájem než na venek. Zároveň jsou časově i prostorově odděleni od ostatních jedinců širšího okolí. Příslušenství do skupiny animátorů se uskutečňuje formálně danými úkoly. Jde o členskou, formální skupinu se vznikajícími neformálními podskupinami.

4.4.1 Tvorba Q vzoru

Q vzorem se staly výroky, které jsme sestavili na základě fokusní skupiny, čítající 10 respondentů ze skupiny druhého ročníku animátorského kurzu. Bylo jim položeno 14 otázek. K jednotlivým otázkám se měl každý z respondentů vyjádřit. Podnětem pro zpracování výroků se staly také odborné publikace pojednávající o dané problematice. Stanovil se počet 60 výroků, který se po konzultaci upravil a redukoval na konečný počet 50 výroků. Výroky byly vytištěny na papírové kartičky o rozměrech 6x4 cm. Na základě výroků jsme sestavili devět základních témat (společný prostor a jeho sdílení, důležitost skupiny a dění v ní, praktické využití získaných poznatků, prohloubení víry, prohloubení sebepoznání, nalézání přátel, důležitost kněží, preference ohledně chování kněží a týmáků a zajímavost kurzu, např.

⁹⁹ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*, s. 215.

¹⁰⁰ Tamtéž.

hosté, scénky apod.). Pokyn pro Q třídění pro respondenty zněl: seřaď výroky, podle toho, jak jsou pro tebe ve vztahu k animátorskému kurzu důležité, od nejméně důležitých po nejdůležitější. Po stanovení počtu výroků byla sestavena Q distribuce (viz. Obr. č.2).

Obrázek č. 2. Zvolená Q distribuce

nejméně důležité							nejdůležitější
-3	-2	-1	0	1	2	3	

4.4.2 Výběr P vzoru

Výběr P vzoru, tvořily dvě skupiny prvního ročníku animátorského kurzu. Finální počet dohromady čítal 23 náhodně vybraných respondentů jak dívek, tak i chlapců.

4.4.3 Administrace Q třídění

Administrace Q třídění probíhala v oddělené místnosti formou individuálních setkání s respondenty. Uvádíme ideální podobu¹⁰¹ průběhu administrace Q třídění s komentářem s realizovaného výzkumu:

- 1) Respondentům je potřebné vysvětlit cíl a obsah výzkumného měření.
- 2) Vyzvat respondenty k pozornému přečtení všech kartiček. (Kvůli orientaci v typu výroků.)
- 3) Během Q třídění opakovaně podporovat respondenty k tomu, aby komentovali obsah výroků, zda jim rozumí, anebo by jej raději přeformulovali dle svých slov.
- 4) Následuje pokyn pro rozdělování kartiček do kategorií. (Jako ideální se jeví nejdříve rozřadit kartičky do tří skupin: nejdůležitější, neutrální, nejméně důležité.)
- 5) V této fázi následuje rozdělení do přesných kategorií. Třízení by mělo začínat od extrémních kategorií. V závěru pak třídit kategorie neutrální.
- 6) Požádat respondenty, aby se zpětně nad svým rozdělením zamysleli, případně kartičky přesunuli dle potřeby.
- 7) Po Q třídění pak následuje krátký rozhovor zaměřený především na příčiny výběru extrémních kategorií.

Naše administrace byla realizována následovně:

- 1) Respondenti byli seznámeni s cílem a obsahem výzkumného měření.
- 2) Po absolvování prvních třídění a zkušenostem s prvními respondenty, byli nejprve vybídnuti k přečtení jednotlivých výroků a následnému třídění.
- 3) Komentář respondentů k jednotlivým výrokům jsme absolvovali v závěrečném rozhovoru.
- 4) Krok číslo 4 a 5 byl v některých případech realizován současně, popř. byl vynechán krok č. 4. Tento krok někteří respondenti realizovali samostatně.
- 5) Následoval krátký rozhovor, který zahrnoval kroky č. 3, 6 a 7.

¹⁰¹ Srov. DUBOVSKÁ, E. *Terapeutické faktory v skupinové psychoterapii*, Praha: 2012. Diplomová práce. Pražská vysoká škola psychosociálních studií.

4.4.4 Komentář k administraci Q třídění

Ve většině případů probíhala administrace bez větších komplikací. Největší komplikací byl omezený čas pro jednotlivé respondenty v rámci přestávek mezi řízeným programem. V úvodu byli respondenti seznámeni s přibližnou délkou 15 minut ke třídění. Reálná doba třídění se pohybovala v čase od 10 do 15 minut, přičemž průměrná doba potřebná ke třídění byla okolo 13 minut. Během realizace výzkumu bylo zjištěno, že ke třídění by stačil počet 30 výroků. Při počtu 50 výroků bylo pro mnohé z respondentů obtížné rozhodnout o důležitosti daného výroku. Mnoho výroků podle jejich slov mělo podobný význam nebo jim jejich význam přišel obdobný. Pro mnohé z nich bylo těžké rozhodnout, který výrok má pro ně hodnotu nejméně důležitou, odpovídající stupni -3. Stejně tak to bylo v opačném případě +3.

4.4.5 Vyhodnocení

Vyhodnocování Q třídění spočívá v přiřazení bodových hodnot k jednotlivým výročkům. Dále se vytvářely průměrné hodnoty u každého faktoru. Bylo vypočteno pořadí důležitosti faktorů pro každého respondenta.

Po získání údajů, následuje jejich analýza spočívající ve statistickém zpracování dat. To je závislé na daném typu programu. Při naší interpretaci údajů jsme nejdříve zjistili, v čem se daný faktor nejvíce odlišoval od ostatních. V dalším kroku jsme zjistili výroky, které se umístily na nejextrémnějších stupních škály, souhlasy i nesouhlasy. Závěrečným krokem interpretace byla vzájemná vztahovost mezi jednotlivými položkami.

Pro náš výzkum jsme použili volně dostupný program PQMethod- 2.33. Výsledkem byly čtyři faktory, tzn. čtyři skupiny respondentů. V každé skupině bylo 4 až 6 respondentů. První, druhý a třetí faktor se shoduje v maximální položce. „Kurz mi dává příležitost prohlubovat a posilovat víru.“ Maximální nesouhlas se u těchto tří faktorů liší. Pro první faktor je maximální nesouhlas vyjádřen výrokem: „Skupina je pro mě přitažlivější, když je mezi námi mladší kněz, který umí pracovat s mládeží.“ Pro druhý faktor „V kurzu oceňuji to,

když po skončení společné modlitby většina zůstává a pokračuje se zpěvem.“ A pro třetí faktor „Pro vytvoření obrazu o kurzu je pro mě důležité svědectví kamaráda/ky.“ Čtvrtý faktor je výrazně odlišný od předcházejících faktorů. Liší se v maximální („Považuji za důležité pocítit, že existuje místo, kde mohu stále znovu přicházet“) i minimální položce („Očekávám, že se bude se mnou ve farnosti počítat, proto chodím do animátorského kurzu“).

4.4.6 Závěry výzkumu

Výzkum ukázal, že pro animátory je největší motivací prohloubení a posílení života ve víře. Podle motivace, které ukázali analýzy, se ukazují čtyři typy animátorů: hledající pomoc, hledající rádce, hledající Boha, hledající zázemí.

4.4.6.1 Hledající pomoc

Typ člověka, který hledá podporu a směr v životě. Potřebuje najít sám sebe. Animátorský kurz mu umožňuje splnit tyto touhy. V tomto ohledu je pro něj kurz atraktivní. Jeho víra může žít a utvářet se skrze společenství ostatních členů kurzu. Skupiny si váží, neboť skrze ni se může formovat jeho osobnost. Potřebuje pocítit, že ho někdo přijímá a věří mu. Atraktivnost ze strany týmáků pro něj není tak důležitá. Nevyhledává spontánní projevy v podobě společného zpěvu po ukončené společné večerní modlitbě. Chce získat potřebné vědomosti pro svou praxi s dětmi a mládeží. Názor kamaráda, který se účastnil kurzu, neovlivňuje jeho rozhodnutí pro vstup do animátorského kurzu. Neovlivňuje ho ani příklad mladých animátorů z farnosti nebo děkanátu. Do kurzu jde zcela podle vlastního uvážení.

4.4.6.2 Hledající rádce

Jde o typ člověka, který sbírá zkušenosti po teoretické i praktické stránce. Odpovědi hledá i v otázkách víry, přesto však pro něj není duchovní formace nejdůležitější. Svůj osobnostní rozvoj staví na prožitých zážitcích, k tomu se snaží využít každé minuty programu.

Vyžaduje přítomnost a charisma mladšího kněze, který umí jednat s mladými. Kurz je pro něj motivací pro zapojení se do činnosti ve své farnosti. Cení si vzájemné spolupráce ve skupině. Pro utvoření vlastního pohledu na animátorský kurz je pro něj důležité svědectví ze strany těch, kteří kurz navštěvují nebo ho již absolvovali. Oceňuje otevřenost a možnost stálého návratu na středisko, nepotřebuje však zvláštní projevy osobního zájmu ze strany týmáku či kněží.

4.4.6.3 Hledající Boha

Člověk toužící především po rozvoji svého duchovního života. Proto je pro něj zařazení duchovní obnovy do společného programu zvlášť důležité jako možnost rozvíjení svého osobního vztahu s Bohem. Nevyhledává nové zážitky. Netouží stát se blízkým důvěrníkem ostatním členům skupiny. Útočiště nehledá ani v nabitých znalostech. Jeho motivací pro vstup do animátorského kurzu nejsou mínění ze strany účastníků. Oceňuje kněžskou přítomnost. V případě pozitivního naladění ze strany kněze se pro něj skupina stává přitažlivější. Před začátkem víkendu se potřebuje naladit na správnou vlnu, proto si cení úvodních motivačních scének, které jej dokáží příjemně naladit na celý víkend. Cení si stálého přijetí ze strany místního týmu a kněží.

4.4.6.4 Hledající zázemí

Tento typ potřebuje najít své místo v kurzu, farnosti, v církvi. Potřebuje zakusit místo, kde může stále znovu přicházet. Jedná se o jedince, který je nejistý sám sebou. Silnou zkušeností je pro něj pocit projevené důvěry a respektu. Skrze animátorský kurz má možnost setkání s mladými lidmi z různých částí diecéze. Kontakty však sám nevyhledává. Cení si kamarádského přístupu ze strany kněze. Vyžaduje osobní zájem ze strany kněží a týmáků. Neočekává, že se s ním bude ve farnosti počítat.

4.4.7 *Diskuse*

Použití Q-metodologie pro tento výzkum hodnotíme velmi pozitivně. Tato metodologie dává výzkumníkovi volnost při tvorbě a realizaci výzkumu. Určitou volnost přináší i respondentům, kteří ji hodnotili kladně. Samotný průběh výzkumu se uskutečňuje v kontaktu s respondenty, což např. u dotazníku není možné. Mezi další výhody Q-metodologie patří volná dostupnost statistického programu. Nevýhodou však je nutné nastudování programu a možné znechucení při velkém počtu dat.

Slabé stránky výzkumu vidíme v předem daných výrociích zabraňující respondentovu vlastní formulaci myšlenek. Na druhou stranu jako velmi přínosná se jevila práce v rámci fokusní skupiny, která se stala zdrojem pro tvorbu výroků. Jedním z dalších omezení je počet výroků (50), který byl zvolen zbytečně vysoký a pro mnohé z respondentů se tak jevily jako nepřehledné či obsahově podobné. Nevýhodou byla také příliš vysoká neutrální kategorie (16), kterou respondenti využívali především pro rozložení nevyhovujících výroků do extrémních hodnot. Poslední kartičky již respondent mnohdy nevnímal pozorně a snažil se třídění dokončit co nejrychleji.

Co se týče samotných výsledků analýz, je potřebné podotknout, že výsledky mohou být ovlivněny právě znechucením, nepochopením či volbou menšího ústupu ze strany respondentů při třídění velkého počtu výroků.

Další možný výzkum v této oblasti by se mohl zabývat motivací účastníků animátorského kurzu v rámci srovnání dvou ročníků. Po úpravě pak tento výzkum realizovat ještě jednou s časovým odstupem, např. po roce, neboť se jedná o skupiny mezi velkými setkáními typu CSM a SDM a sledovat případné rozdíly či shody, vliv těchto setkání jako motivačních faktorů ovlivňující vstup do kurzu. Zajímavé by také bylo sledovat motivaci na začátku a na konci kurzu. Jedná se o první výzkum zjišťující motivaci animátorů realizovaný na DSM ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

ZÁVĚR

V církevním prostředí se často setkáváme s pojmem animátor, který zdomácněl a našel si své místo nejen mezi mladými lidmi, ale i napříč církevní hierarchií. I přes vymezení, které roli animátora určuje, stále jsou v této souvislosti velké nejasnosti a to nejen ze strany kněží, mladých lidí, ale také ze strany samotných animátorů. V této práci jsme se pokusili nastínit roli animátora s jeho charakteristikou uvedenou v souvislosti s pohledem církevních autorit, seznámit s kurzem animátorů realizovaného v rámci Diecézního střediska mládeže ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, kde jsme také uskutečnili výzkum zabývající se motivací animátorů.

Doba aktivní činnosti animátora se pohybuje ve věku mezi 16 až 20 rokem, což odpovídá vývojovému období adolescence, kterou jsme popsaly ve třetí kapitole.

Výzkum ukázal zajímavé výsledky. Podařilo se zjistit, co motivuje mladé lidi ke vstupu do animátorského kurzu. Samotná interpretace závěru z výzkumu se může stát přínosnou a podnětnou při budoucím navrhování a hledání nových možností v rámci realizace přípravy animátorského kurzu. Na základě výsledků výzkumu jsme navrhli řešení pro další možné postupy či případné studie.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BALÍK, J. *Cesta k domovu: svědectví o diecézních centrech života mládeže*. 1.vyd. Praha: Paulínky, 2002. 129 s. ISBN 80-86025-48-9.

BALÍK, J. *Diecézní centra života mládeže: vznik, spiritualita, výhledy*. 1.vyd. Praha: Paulínky, 2011. 383 s. ISBN 978-80-7450-032-9.

BALÍK, J. *Diecézní centra života mládeže I: sborník o podstatě těchto center a jejich každodenním životě*. Praha: Sekce pro mládež ČBK, 2008. 85 s.

BALÍK, J. *Na cestě s mladými: o službě církve mladým lidem*. 1.vyd. Praha: Paulínky, 2004. 503 s. ISBN 80-86025-76-4.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih). Český ekumenický překlad. 4.vyd. Praha: Česká biblická společnost, 1995. 294 s. ISBN 80-85810-08-5.

BOCCARDO, R. *Jak přivádět dnešního mladého člověka k setkání s Kristem: základy pastorace mládeže: celostátní setkání animátorů Světla nad Sázavou, 1998*. Praha: Sekce pro mládež ČBK a Asociace křesťanských sdružení mládeže, 1998. 32 s.

BOŠANSKÝ, B., FULKOVÁ, E., *Q-metóda: Čo to je a ako na to. Paidagogos* [online]. 2009, č. 1 [cit. 2013-9-16] ISSN 1213-3809. Dostupné z: <http://www.paidagogos.net/>

Diecézní centrum mládeže ostravsko-opavské diecéze [online]. [cit. 2014-03-22]. Výroční zpráva Občanského sdružení Anima Iuventutis za rok 2012. Dostupné z: http://dcm.doo.cz/anima/vyrocní_zprava_anima_2012.pdf

Diecéze ostravsko-opavská [online]. [cit. 2014-02-12]. Diecéze. Dostupný na Word Wide Web: <http://www.doo.cz/dieceze.html>

DUBOVSKÁ, E. *Terapeutické faktory v skupinové psychoterapii*. Praha: 2012. Diplomová práce. Pražská vysoká škola psychosociálních studií.

ERIKSON, H., E. *Dětství a společnost*. 1.vyd. Praha: Argo, 2002. 387 s. ISBN 80-7203-380-8.

ERIKSON, H., E. *Životní cyklus rozšířený a dokončený: doplněné vydání o devátém stupni vývoje od Joan M. Eriksonové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. 128 s. ISBN 80-7106-291-X.

HAMPLOVÁ, D., ; FRIDERICH, S. *Konference Bůh ano, církve ne?: zpráva z výsledků průzkumu o religiozitě české mládeže 30 měst, 149 škol 7121 respondentů*. [online]. Praha, srpen 2011 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: http://www.medialib.kam.cz/download/ruzne/zprava_vyzkumu_buh_ano_cirkev_ne.pdf

HARTL, P. *Psychologický slovník*. 2. vyd. Praha: Budka, 1994. 297 s. ISBN 80-90 15 49-0-5.

JADAVAN, M. 4. dubna 2014. E-mailová komunikace.

JAN PAVEL II. *Christifideles laici: posynodní apoštolský list Jana Pavla II. O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě z 30. Prosince 1988*. 1. vyd. Praha: České katolické nakladatelství. 1990. 128 s. ISBN 80-7113-024-9.

JAN PAVEL II. *Novo millennio ineunte: apoštolský list papeže Jana Pavla II. na závěr jubilejního roku 2000 z 6. Ledna 2001*. Praha: Sekretariát české biskupské konference. 2001. 48 s.

JAN PAVEL II. *Překročit práh naděje*. 1.vyd. Praha: Tok, 1995. 195 s. ISBN 80-901006-9-4.

JAN PAVEL II. *Redemptor hominis: encyklika Jana Pavla II. Vykupitel světa ze 4. března 1979*. 1. vyd. Praha: Zvon. 1996. 72 s. ISBN 80-7113-178-4.

KAPLÁNEK, M. *Animace: studijní text pro přípravu animátorů mládeže*. 1.vyd. Praha: Portál, 2013. 101 s. ISBN 978-80-262-0565-4.

KÁBRT, J. et al. *Latinsko český slovník*. 3.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. 483 s. ISBN 80-04-26000-4.

MACEK, P. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. 208 s. ISBN 80-7178-348-X.

MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2013. 704 s. ISBN 978-80-262-0174-8.

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. 1.vyd. Praha: Academia, 1997. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.

NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1.vyd. Praha: Academia, 1999. 287 s. ISBN 80-200-0690-7.

PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi: apoštolská exhortace Pavla VI. Hlásání evangelia z 8. prosince 1975*. 2.vyd. Praha: Zvon, 1990. 75 s. ISBN 80-7113-026-5.

PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 1.vyd. Praha: Portál, 1999. 232 s. ISBN 80-7178-295-5.

PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. 3. rozšířené a aktualizované vyd. Praha: Portál, 2001. 328 s. ISBN 80-7178-579-2.

QUITT, Z. a KUCHARSKÝ, P. *Česko-latinský slovník*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 901 s. ISBN 80-04-16903-1.

ROGERS, W. S. ; DYSON, P. O. Q Methodological Research in Mental Health and Psychothera. In *Qualitative research methods in mental health and psychotherapy: a guide for students and practitioners*. Chichester, West Sussex: John Wiley & Sons, 2012. s. 193-208.

ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. přepracované vyd. Praha: Portál, 2004. 392 s. ISBN 80-7178-829-5.

ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007. 328 s. ISBN 978-80-7367-312-3.

SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1.vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 290 s. ISBN 80-7229-042-8.

SMAHEL, R. *Domov prožít - domov vytvářet*. 1.vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1995. 154 s.

SMAHEL, R. *Rozhlasové přednášky o výchově dětí*. 2.vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2010. 126 s. ISBN 978-80-7266-346-0.

STRAK, K. 16. března 2014. E-mailová komunikace.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. 528 s. ISBN 80-7178-308-0.

VJACLOVSKÁ, L., *Pastorace mládeže skrze DCM v ostravsko-opavské diecézi*. Odry, 2003. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta cyrilometodějská, Katedra spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského východu.

ZATLOUKAL, V. 11. března 2014. E-mailová komunikace.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AI – Anima Iuventutis

DSM – Diecézní středisko pro mládež

DCM – Diecézní centrum pro mládež

ADCM – Arcidiecézní centrum pro mládež

ADCŽM – Arcidiecézní centrum života mládeže

CSM – Celostátní setkání mládeže

SDM – Světové dny mládeže

SEZNAM PŘÍLOH

1. Otázky v rámci fokusní skupiny
2. Výroky
3. Devět základních témat

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Otázky v rámci fokusní skupiny

Jak vnímáš vaši skupinu?

V čem vidíš smysl?

Jak hodnotíš tým?

Co si myslíš o duchovním programu?

Máš dostatek materiálu pro svou praxi ve farnosti?

Jaké činnosti tě nebaví?

Jaký máš názor na váš kolektiv?

Pomáhají ti jednotlivé víkendy?

Proč sis vybral animátorský kurz?

Chceš se zapojit ve své farnosti?

Příloha č. 2

Výroky

V kurzu oceňuji to, když po skončení společné modlitby většina zůstává a pokračuje se zpěvem. **1**

Animátorský kurz je pro mě důležitý kvůli příležitosti ke svátosti smíření a osobnímu duchovnímu vedení. **2**

Kurz je pro mě vzácný kvůli tomu, že díky příkladu, jak se vede modlitba a zpěv si k ní můžu vybudovat pevnější vztah. **3**

Je pro mě důležitý prostor, ve kterém máme možnost se scházet. (místo, kde se odehrávají jednotlivé víkendy). **4**

Očekávám, že se bude se mnou ve farnosti počítat, proto chodím do animátorského kurzu. **5**

Pro vytvoření obrazu o kurzu je pro mě důležité svědectví kamaráda/ky. **6**

Skupina je pro mě vzácná, protože můžu rozvíjet svou osobnost. **7**

Kurz je pro mě důležitý, protože mě motivuje pro zapojení ve své farnosti. **8**

Přitažlivost kurzu je větší, když s námi kněz v naší farnosti tráví víc času a zajímá se o naše potřeby. **9**

Skupina je pro mě hodnotná proto, protože mě učí budoucí evangelizace. **10**

Potřebuji, aby DSM mělo osobní zájem o každého z nás. **11**

Pro vstup do kurzu je důležitý příklad mladých animátorů z farnosti. **12**

Kurz je pro mě příležitostí ke sdílení svých zkušeností s ostatními. **13**

Skupina je pro mě přitažlivější, když kněz umí pracovat s mládeží. Věk není rozhodující. **14**

Animátorský kurz je pro mě příležitost setkání s mladými věřícími z různých míst diecéze. **15**

Na kurzu se mi líbí to, že hodně věcí se dá aplikovat do praxe. **16**

Skupina je pro mě přitažlivější, když je kněz přátelský, ale zná hranice a umí poradit. **17**

Skupina je pro mě přitažlivější, když týmáci umí zaujmout. **18**

Skupina je pro mě přitažlivější, když jsou na středisku dva kněží – jeden je autorita, druhý víc kamarád. **19**

Kurz mi pomáhá stanovit si priority v životě. **20**

Skupina je pro mě přitažlivější, když je mezi námi mladší kněz, který umí pracovat s mládeží. **21**

Během jednotlivých víkendů je důležité načerpat mnoho zážitků, se kterými pak mohu pracovat a skrze ně se rozvíjet. **22**

Považuji za důležité pocítit, že existuje místo, kde mohu stále znovu přicházet. **23**

Je pro mě důležité prožívat svou formaci jako duchovní zkušenost. **24**

Animátorský kurz považuji za důležitou duchovní formaci. **25**

Na kurzu se mi líbí, že program je stále nový a originální. **26**

V animátorském kurzu se cítím být součástí společenství mladých lidí. **27**

K dobré atmosféře na kurzu mi pomáhá osobnost týmáka. **28**

Na kurzu si cením toho, že tam pokaždé přichází jiní hosté a odborníci. (Mluví o tom, co mají zažité a o tom, čemu rozumí.) **29**

Kurz je pro mě vzácný, kvůli spolupráci ve skupině. **30**

Skupina je pro mě důležitá, protože je to parta a skrze ni můžu prožívat svou víru. **31**

Je pro mě důležitá přítomnost kněží během kurzu. **32**

V rámci animátorského kurzu je pro mě důležité zakusit, že mě někdo přijímá. **33**

Animátorský kurz navštěvuji proto, abych získal základní znalosti pedagogické, zdravotní, právní a metodické pro svou činnost s dětmi a mládeží. **34**

Je dobré se zapojovat do diecézních akcí, proto chodím do animátorského kurzu. **35**

Kurz mi dává příležitost prohlubovat a posilovat víru. **36**

Animátorský kurz je důležitý pro nalezení sebe sama. **37**

Na kurzu se mi líbí úvodní motivační scénky, které mě dokážou dobře naladit na celý víkend. **38**

Oceňuji zařazení duchovní obnovy do programu kurzu. **39**

Během setkání je pro mě důležité aktivně využít každé minuty v programu. **40**

Ve skupině si cením zájmu jeden o druhého. **41**

Skupina je pro mě přitažlivější, když máme na sebe navzájem dostatek času jako skupina. **42**

Na kurzu se mi líbí kamarádský přístup ze strany kněze. **43**

Na kurzu mě přitahuje touha poznat nové lidi. **44**

Skupiny si cením proto, protože je to pomoc mladým, aby byli sami sebou, aby předávali radost dál a udělali krok ve víře – vyjití z dětské víry. **45**

Na kurzu mě přitahuje touha zkusit/zažít něco nového. **46**

Setkání na animátorském kurzu je pro mě motivací stále se tam vracet. **47**

Je pro mě důležité, aby církev vytvářela vhodné podmínky pro angažovanost mladých lidí. **48**

Skupina je pro mě přitažlivější, když je kněz radostný. **49**

V rámci animátorského kurzu je pro mě důležité zakusit, že mi někdo důvěřuje. **50**

Příloha č. 3

Devět základních témat

1. společný prostor a jeho sdílení
2. důležitost skupiny a dění v ní
3. praktické využití získaných poznatků
4. prohloubení víry
5. prohloubení sebepoznání
6. nalézání přátel
7. důležitost kněží
8. preference ohledně chování kněží a týmáků
9. zajímavost kurzu, např. hosté, scénky apod.